

Celly. Lessen in charleston

Constant van Wessem

bron

Constant van Wessem, *Celly. Lessen in charleston*. Querido, Amsterdam 1937 (2de druk)

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/wess008cell02_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Voor Monnie Herman

Ter inleiding

Ik heb er vrijwel niets van gelezen - maar is er over één thema zoo heilloos zwaarwichtig en naargeestig gemediteerd als over de moderne jeugd? De enkele boeken die ik over de kwestie ter hand nam, hadden mij bijna tragisch gestemd in hun onwezenlijkheid, als ik er niet van overtuigd was geweest dat ook die moderne jeugd haar eigen oplossing zou vinden. Nu werden zij bijna vermakelijk bij de gedachte hoe totaal anders, hoe levend in haar beruchte oppervlakkigheid, hoe zorgeloos in haar ontreddeering zij door het leven reilt; en zelfs haar tekorten en conflicten liggen elders dan de duistere bril der gerimpelde paedagogen vermoedt.

Van Wessem kènt deze jeugd, zonder haar te idealiseeren; integendeel, ook de leegte in

haar wordt méer dan voelbaar, wanneer hij met een dikwijls verrassend plastische visie haar sportiviteit, haar erotiek, haar conversatie beschrijft.

*

De beteekenis van Celly, *Lessen in charleston* ligt voor mij niet in de geschiedenis van het meisje uit de provincie dat langzaam gesloopt wordt door het bederf der moderne stad. In dit eene opzicht heeft het verhaal zelfs een vrij ouderwetsch verloop. Maar de innerlijke en uiterlijke wereld dier langzamerhand haast historisch wordende hedendaagsche jeugd is er op een voor ons land volstrekt unieke manier in verbeeld en bewaard. Van Wessem, ondanks een vaag-ironisch zwak voor het verleden, is van den aanvang van zijn schrijversleven af, de man geweest der *natuurlijke* moderniteit, reeds toen hij de fantasiestukken schreef van Frederik Chasalle, die ook hem-zelf nu wellicht te zeer beïnvloed zullen lijken door een fransche theorie uit dien tijd. De romantische

vrees voor het tijdperk waarin wij leven, die zich gemakkelijk opblaast tot apocalyptische boetpredicaties, was hem altijd volkomen vreemd. Hij zwom in het heden als een visch in het water, maar geen visch vindt het water een paradijs: het is zijn natuurlijk element, niet meer, ook niet minder. Door hedendaagsche jonge menschen te zien zooals zij zijn, zonder de quasi-vaderlijke bescherming die reeds zwanger gaat van doorgangshuis-plannen vóór zij nog iets van de koele tragiek in het leven van haar begeerde pupillen heeft gezien, maar ook zonder de irritante opdringerigheid van den parvenu die zweert bij de laatste mode, was hij in staat een stuk van hun leven te verwerken *als hun gelijke*; kritisch, maar zonder pharizeïsme, met sympathie, maar niet verblind.

*

De beteekenis van Van Wessem als figuur kan wellicht slechts ten volle worden begrepen door de jonge schrijvers die hem in den tijd van hun opkomst hebben gekend. Hij

voerde jaren lang in hun kringen een behoedzaam-tyranniek bewind; hij had een onuitputtelijk geduld, een vasthoudendheid van inzicht en oordeel, die zich noch door de aanvankelijke geringschatting van ouderen of door onbekendheid bij het publiek, noch door de drastisch dolzinnige plannen die af en toe opkwamen in de lichtvaardiger hoofden van zijn iets jongere kameraden, van de wijs brengen liet. Bescheiden, hoewel zich van zijn waarde bewust, gaf hij door de tenaciteit van zijn karakter stabiliteit aan een beweging die anders, overgeleverd aan de onverschilligheid der uitgevers, en aan de grillige nukken der andere bent-genooten, allang was verdronken in zeven hollandsche en exotische slooten tegelijk. Hij zag, voorzichtig, nieuwe talenten opduiken, hij moedigde ze aan, hij corrigeerde, hij behield lang zijn reserves, maar juist hierin bestond zijn betrouwbaarheid. Geen beeldenstormer, geen meeslepend voorbeeld, maar een onmisbaar instrument bij de expeditie, een compas.

Ik ken de bezwaren tegen zijn werk, maar wat van een bepaalden hoek uit een nadeel kan zijn, wordt uit een anderen een voordeel. In het verband der jonge hollandsche litteratuur is Van Wessem niet alleen van belang door zijn volstrekt eigen wezen en talent, maar hij vertegenwoordigt een element, dat men in het ensemble gevoelig zou missen als het ontbrak.

Hij is mager, maar daardoor kan hij goed springen; zijn stijl is beheerscht en veerkrachtig, zijn smaak is beproefd. Tegenover de dikke documentaties, hysterisch gevuld met eendagsverontwaardiging over eendagsonrecht, is hij schraal, als men wil, maar in zijn schraalte voornaam. De reserve, hem eigen, omgeeft zijn werk met een weldadige koelte, die een verrukkelijk tegenwicht vormt tegen de heesche en kleverige gemeenzaamheid die zooveel mogelijk klanten inpalmen wil en bedotten. Tegenover de averechtsche moderniteit die zwelgt in den omvang en in de hijgende actualiteit van haar gegevens, doorgaans duitsch, nieuw-

russisch of amerikaansch georiënteerd, vertegenwoordigt hij een fransch-getint, aristocratisch, west-europeesch vormelement, beperkt, maar zuiver, smal, maar doorleefd. Lang nadat de door den tijd gedupeerden, die zich al te dienstvaardig en onderworpen hebben gebogen voor de babylonische beelden der scyscrapers, oedipuscomplexen, revoluties en technische mirakels, en die deswege met of zonder verzet worden afgevoerd op den grooten stroom die eindigt in de cloaca maxima van het vergeten, zal men in de boeken der z.g. afzijdigen het leven en het mensch-zijn kunnen ontdekken, dat dezen tijd heeft bezield, met zijn tekort en zijn winst, in zijn eigen nuance, die een tegelijk essentiele en vluchtige variant is van het leven zelf. Onder die boeken is 'Lessen in charleston' een uniek en levend document.

H. MARSMAN

I**Een meisje van buiten**

De tuin, de dijk en de rivier zijn nog helder in het namiddaglicht, maar de achterkamer wordt reeds donker.

Voor het hoge raam zitten Celly en een vriendinnetje en samen bladeren zij in een Duitsch magazine.

Het vriendinnetje leunt zwaar tegen Celly's schouder. Zij heeft de hand gelegd naast een plaatje: 'Venus voor den spiegel', schijnbaar toevallig, maar te lang dat Celly het niet gemerkt kan hebben. Maar waarom zegt zij niets, staart zij het plaatje aan als ziet zij het niet? Het vriendinnetje wil het niet toegeven, dat zij zich nu eigenlijk een beetje schaamt, en met een ruk slaat zij de bladzij om.

Neen, Celly heeft het plaatje niet gezien. Celly kan op het oogenblik niets zien. Er is iets wat haar belet te zien, alsof de wereld zelf verdonkert. Een herinnering is in haar opgestegen: Op een avond praatten de tantes over het huis, dat al zoo erg oud was, waarin menschen hadden gewoond met steekhoeden en pruiken op en later menschen met hooge hoeden en bakkebaarden. ‘Net als op Grootvaders portret’, zeiden de tantes en hieven de oogen op naar de groote verbleekte fotografie in de ovale lijst, die een hard man met geknepen mond en vadermoorders voorstelt. ‘En Vader?’ had zij opeens gevraagd. De tantes bewaarden langen tijd een rare stilte. Totdat de oudste sprak met een stem vol noodlottigheid: ‘Je moeder is aangerand’. Zij had het toen niet begrepen. Nu, in deze achterkamer, in dit namiddaglicht, dat langzaam wegkrimpt, wegtrekt door het raam naar buiten, gaat het voor haar open, wéét zij. Niemand heeft het haar gezegd, niemand heeft er meer over gesproken, maar het is alsof opeens iets in haar

wéét, alsof haar bloed het weet, en het wordt nu dof in haar, zoals een stuk papier, dat verbrandt, langzaam zwart omkrult....

Hierna gebeurde er veel.

Langzaam reed voor de tweede maal de begrafenisstoet af. Het was om ditmaal tante Josephine naar haar laatste rustplaats te brengen.

Nu waren de beide tantes dood.

Kort na elkaar gestorven.

Het leven in het oude huis stond stil, zoals de koperen pendule, die niemand meer opwond.

Celly ging wat aarzelend door het schemerdonker der vertrekken met de halfdichte gordijnen, den morgen van het afscheid. Een voogd - dien zij nooit eerder had gezien en die onmiddellijk weer vertrok - had haar verteld, dat hij haar in de stad in betrekking zou brengen, want dat er niets geen geld was geweest en het oude huis verkocht moest worden, om de schulden.

Zij weet het: nu staat zij voor het laatst voor

het hoge raam van de achterkamer, dat uitziet op den tuin, op den dijk, op de rivier.

Langzaam beginnen aan de vruchtboomen de peren te rijpen. 'Ik zal het niet meer zien', denkt zij en zij heeft bij dit besef een gevoel van zwakte, alsof zij zinkt.

Als zij de voordeur uitgaat, durft zij niet meer opzien naar het witte papier der verkooping, dat naast de deurpost is geplakt - als bij een besmettelijke ziekte -. Zij weet, dat de mannen in huis straks de luiken zullen sluiten, zij hoort ze in haar verbeelding al knarsend zwieren aan de hengsels. En de voordeur, die anders den geheelen dag open stond, sluit zich achter haar.

Met haar valies en in een provinciaal manteltje gaat Celly op weg naar de stad.

Terwijl zij over den weg voortloopt, die uit het dorp openkomt in het veld, recht op het station aan, kan zij enkel nog denken: De peren rijpen maar langzaam; den geheelen zomer hangen ze groen aan de takken, die meer en meer buigen, maar eerst tegen den herfst,

als de bladeren vallen, veranderen zij van kleur.

Op het advocatenkantoor van Mrs Selzer en van Hoven had de brief van Celly's voogd slechts korten tijd een punt van bespreking uitgemaakt.

‘Het is goed, juffrouw Alten kan gaan’. Mr. Harry van Hoven had bij deze beslissing van zijn compagnon op zijn wat afwezige manier geknikt.

Een nieuwe? Nu moest alles weer opnieuw wennen. Maar juffrouw Alten was niet langer te houden. Het werd te moeilijk met het personeel, dat op alles een brutalen bek had. Zou het met dat weesje beter zijn? Mogelijk. Een kind van buiten. De voogd schreef: ‘Je begrijpt, dat we het kind nu ergens bezorgd moeten hebben. De familie heeft zich nooit wat aan het zwarte schaap gelegen laten liggen. Ik ben nu eenmaal haar voogd, als ze een plaatsje als typiste op jouw kantoor kan hebben, is mijn taak afgelopen’.

In den trein zat Celly in een hoekje van de ledige coupé. De zacht schuddende cadans deed haar in een steeds doffer wordende doezel verzinken. Stations schieten voorbij de raampjes als schaduw. Voor het eerst sinds dagen en nachten voelt Celly de weldaad van een ontspanning: zij wil alleen maar slapen. Niet meer denken, niet meer weten, niet meer weten van ongelukkig zijn, van verlatenheid, niet meer aldoor dat radeloze besef: Ik heb nu niemand meer op de wereld. Was ik maar dood. Celly laat zich gaan. Als dromen verglijden beelden voor haar, glimpen, verschillende soorten licht waarin vroeger dingen te zien waren geweest. Een kleine scène: met de tantes aan tafel; haar gezichten staren vaalbleek in den sneller vallenden avond. Een lichtflits van den bliksem spiegelt zich een schichtig moment in het staal van de messen, in de glimmende steen van schotels en borden. Een zware slag ratelt, de tantes springen op, dekken met servetten de messen toe en gaan dan achter in de kamer naast elkaar op de sofa

zitten. Maar zij is niet bang, zij heeft honger, en zij blijft aan tafel zitten en eet door....

En Celly glimlacht om den angst der tantes. Maar dan schijnt buiten, langs het raampje, een lange schaduw over het vlakke landschap mee te glijden, een schaduw, die zij eerst niet begrijpt, dan ziet: de rook van den trein. De rook trekt een rechte streep langs den rood verbleekenden einder, het is avond; en dan zet zich het besef van wat zij tegemoet gaat opnieuw om Celly's slapen vast en het wordt nu een gevoel, dat met steeds beklemmender golven in haar opstijgt: typiste op een angstig-onbekend kantoor, verlatenheid, verlatenheid van alles....

En niet langer in staat zich goed te houden snikt zij gierend in haar zakdoek.

Vocht biggelde langs de flanken der heesche locomotieven, die als hijgend van den ren, onder de zwart bewalmde overkapping stonden. Vocht droop langs de beslagen raampjes der wagons, vochtig glom het perron in de bewegende lichten. Een kille vochtluft was overal rondom Celly, toen zij temidden van een duwende, haastende, wroetende menigte naar den uitgang werd geperst. De stad ging voor haar open in een dwarreling van bont en wentelend licht. Na de droomgelijke stilte in de leege coupé duizelde Celly alles voor de oogen. Auto's, die haar langs de voeten gierden, recht op het trottoir afschoten, met een knal remden. Menschen die schreeuwden, gebaarden, bewogen als mechanieken op signalen. Langen tijd stond zij daar, met hulpelooze handen. Een jonge kerel in een nauw jasje en met zijn kraag overeind, slenterde, handen in de zakken, op

haar aan. Celly vluchtte ijlings weg van de plek waar zij stond, wenkte, verward, een klein rijtuigje, welks koetsier van verweg met een sigaar in den mond op een drafje kwam aanzetten, stapte haastig in, struikelend over haar valies, gaf het adres van haar kosthuis. Goddank, zij zat. Zij klemde het valies stijf tegen zich aan. Als schorre honden blaften de autoclaxons aan haar voorbij, trams belden, het rijtuigje ratelde over hobbelige keien en ging toen scherp zwenkend den hoek van een straatje om.

In het kosthuis - 'in de buurt van het kantoor' - rook het armelijk naar etenslucht. Afgetrapte loopers. Op de gang riep ergens schel een vrouw. Een hard suizend gasvlammetje bescheen naakt een benauwend klein vertrek. Als blinde ruiten glinsterden aan den wand de glazen van twee verkleurde prenten: Zomer en Winter. Dit was haar kamer. Celly had het gevoel of ze ging stikken in die muffe lucht van stoffige pluche. Werktuigelijk schoof ze een raam open, dat halverwege scheef in de omlijsting bleef ste-

ken. Een vochtige gore achterbuurt-lucht van kool en afval sloeg haar tegemoet als uit een nat en vunzig gat. Geschrokken schoof Celly het raam weer neer. Moe. Een eindeloze moeheid. Waarom hebben ze mij hierheen gestuurd? Alles is even akelig. Ik ga hier weg, dacht ze. Maar waar moet ik heen? Ik heb geen moed meer. - En met den handrug veegde zij haastig een traan weg, die aan haar neusvleugel was komen hangen. Kom, zei ze tegen zichzelf. Zij begon haar valies uit te pakken. De hospita bracht eten, bewoog met een lucht van stijf gewasschen goed langs haar heen met de borden en schotels. Celly zag alleen de bruine barst in haar verschaald bord. Het eten smaakte walgelijk op dat oogenblik. Zij kon langen tijd niet de vettigheid van gestolde jus, die vlak voor in haar keel zat, wegslikken. Na het eten ging zij dadelijk naar bed, lag hel wakker, de kamer scheen niet donker te worden, de dunne gordijnen lieten lichtschijnsels door en laat in den nacht nog hoorde zij zware mannenlaarzen de krakende trap vlak voorbij haar

deur op gaan. Eindelijk doofde de breede lichtspleet, die de geheele kamerdeur omraamde en haar het onrustige gevoel gaf alsof de deur niet gesloten was. Hoe en wanneer zij in slaap viel wist zij niet meer; maar al vroeg in den morgen stond zij voor een vierkant stuk hobbelig spiegelglas boven een grauw gezicht haar haren uit te kammen.

Van het ontbijt at zij niets, ternauwernood spoelde zij wat lauwe thee naar binnen. Ik ga hier weg, zei ze nog eens, nu beslist en minder moedeloos dan gisteren.

Zij ging op weg naar het opgegeven adres. De zon scheen. De volte van de straat nam haar weer op. Maar des morgens is het leven lichter, en het gedaver der vrachtauto's, het geratel van wielen over de straatkeien minder beklemmend.

Celly klom een stoep van den breeden Middenweg op, waar het nummer van haar kantoor was en las, tusschen andere bordjes: Mrs Selzer en van Hoven, advocaten en procureurs.

De conciërge wees haar een gang door en drie trappen op; de eerste deur links. 'Kloppen s.v.p.' stond op de massieve dubbele deur en toen zij, een stem hoorend, binnentrad, zag zij voor een bureautje een lang, opvallend meisje zitten. Het vele blanke en blonde aan dat meisje, het tot op de schouders achterovergeworpen half lange haar, kinderlijk weggolvend uit de slapen voorbij

het oor, gaf haar even de gewaarwording van een engel in een goudkrans. Bij haar binnenkomen liet het meisje vlug de voeten van het tafelblad zakken, stond toen langzaam op, een boek, waarin zij las met den neus op de bladzij, dichtslaand en vroeg haar wat zij beliefde. Zij hield een uitgegane sigaret tusschen de vingers.

‘Ja, meneer van Hoven is er. Maar u moet wachten. Meneer is in gesprek.’

Celly ging zitten op een stoel tegenover de tusschendeur, die aan stond en waardoor zij in het andere vertrek kon zien: zij zag een dikken jongen man met een rood opgezet gezicht in een trage doezelige houding met de handen stijf in de jaszakken staan luisteren tegenover een ouderen heer, die te midden van een rookwolk diep achterover hing in een fauteuil en kringen zwaaiend met een sigaar luid en ernstig iets scheen te betoogen, tenminste Celly hoorde hem duidelijk zeggen: ‘Jonge man, ga toch in de thee. Alle menschen drinken immers thee?’

Celly wendde onwillekeurig de oogen weer

naar de typiste. Het meisje zat nu met katachtig gebogen schouders op een papier te staren, volkomen onbewegelijk. Celly wist niet hoe lang zij in die houding bleef, maar toen er krakende schreden uit de andere kamer naderden, scheen de typiste uit haar verstijving te ontwaken en begon kalm en met priemende vingers de toetsen van haar schrijfmachine neer te slaan. De jonge man liet zijn bezoeker uit, die, Celly voorbij komend, even uit lichtelijk verhitte oogen een nieuwsgierigen blik op haar wierp en toen met een luid en joviaal: 'Nu, adieu, je denkt er dan wel eens over na,' heen ging.

Nadat de deur gesloten was, kwam de dikke jonge man als een goedige dog op Celly toe. Hij had zijn trage houding van zooeven afgelegd, hij strekte zich correct, en haar aansprekend, stelde hij zich voor: van Hoven.

Celly was vlug opgestaan. Zij zag den jongen man in het goed verzorgde, goed geschoren gezicht. Er was iets vertrouwenwekkends in den blik van zijn oogen. Het zware rechte ooglid hing zoo laag neer, dat

het de bovenste helft van de donkere pupil afsneed, en dat gaf aan zijn blik iets melancholiek.

De jonge man maakte een kort handgebaar: 'Komt u mee', en Celly ging met hem het andere vertrek binnen, een behagelijke, ruime heerenkamer, wat schilderijen aan den wand, eenige boekenplanken met jaargangen van het Weekblad voor het Recht, op een bureau zwerfende slordig dichtgevouwen kranten, een lucht van sigarenrook.

'Mooi, u komt dus juffrouw Alten als typiste vervangen?' Een handbeweging in de richting van het andere vertrek: 'Juffrouw Alten gaat ons namelijk verlaten.' Daarna: 'U is me aanbevolen door uw voogd.' Er volgden nog een paar vragen, toen stond de jonge man op en Celly stond op.

'Juffrouw Alten wil wel zoo goed zijn u in te wijden.' Wederom een handbeweging in de richting van het lange meisje aan het bureautje, dat bij het noemen van haar naam niet opzag en voortging aandachtig, de hand

voor het hoofd, een tabel op een groot papier te bestudeeren.

Na een buiging, met het respect, waarmee hij voor een hooge dame zou hebben gebogen, slofte de jonge man weer terug, de tusschendeur door, die aan bleef staan.

Celly ging op het meisje toe, stond afwachtend, zwijgend, naast haar. De typiste wendde langzaam tusschen haar vingers door het hoofd schuin naar haar op, zag haar uit een oogspleet aan met een blik, die verstandhouding scheen te beduiden en zei op een dreun: 'Dit is de schrijfmachine, hier staat het aschbakje voor de sigaretten en in dit laadje van het bureau kunt u uw romannetje wegstoppen als er mensen komen.' En toen Celly, in niet begrijpen, vaag de wenkbrauwen optrok, voegde zij er aan toe, met een potlood op den telefoonhoorn tikkend: 'En dit is de telefoon, waarmee de boodschappen voor meneer worden aangenomen.'

Toen Celly nog steeds zwijgend bleef staan, draaide de typiste zich met een ruk naar haar om, begon haar op haar gemak te bekijken.

De beide meisjes zagen elkaar aan.

De blik van de typiste critiseerde het eenvoudige bruinkatoenen jurkje met roode en gele moesjes van de ander, een jurk, waarvan de mouwen, om de polsen sluitend, kleine pofjes maakten.

Celly keek in het blonde cherubijnen-gezicht met de als vlammetjes naar achter springende haren, zag onwillekeurig naar de vierkante, tengere schouders, die naakt onder de smalle banden van het kleedje bewogen. Toen hief de typiste de smal geknepen oogen onderzoekend op naar Celly's oogen, fixeerde er den bollen bruinen blik van, den trouwhartigen, stillen, wat triesten blik als van een dienstmeisje en bemerkte de fraai gespreide donkere oogharen.

‘Zoo, dus jij bent de nieuwe? Nu, niet onknap; dat zal meneer Jeroen plezier doen, die houdt van knappe gezichten.’ Zij trok een scheef lachje. ‘Meneer Jeroen, dat is meneer Selzer, de andere. Kind, kijk toch niet zoo beroerd, het is hier een fideele boel, dat zul je gauw genoeg merken. Niks te doen

dan wat stof afnemen en de telefoon. De dames, die opbellen, heeten Cora, Victoria en dan dat kleintje met de mooie naam: Caridad. O, sjieke meisjes, hoor. Er komen hier alleen deftige lui. Zie je die actentasch?' - zij stiet met den voet naar een tasch, die opzij tegen haar bureautje aangeleund stond - 'daar zitten de vuile boorden van meneer van Hoven in.' De typiste nam haar uitgedoofde sigaret van het aschbakje en stak die opnieuw aan. 'Maar ga toch zitten, ik word zenuwachtig van dat staan van je.' Zij trok een stoel naderbij. 'Hier, ga zitten' - zij gaf Celly een duw - 'ze vinden mij te brutaal, weet je,' begon ze fluisterend, haar gezicht nu vlak bij dat van Celly. 'Omdat ik laatst zei: Victoria heeft voor u opgebeld. Ja, denken ze soms, dat ik den boel niet allang door heb?' - ze beet kwaadaardig op den nagel van haar wijsvinger - 'Je moet weten, dat het hier een kantoor van niks is, ik heb hier nog nooit iemand anders gezien dan die juffrouwen, die een afspraakje met meneer Jeroen of meneer Harry komen ma-

ken. De heeren hebben n.l. een soort “bedrijfsauto” en daar willen de dames mee uit rijden. Och, au fond zijn het wel aardige jongelui. Die meneer Jeroen is alleen stinkend verwaand. De enkele keer dat hij hier is, staat hij zich voor den spiegel te besmeren en te belikken en te kammen, daar word je misselijk van. Hij doet aan sport; meneer Harry ook, maar die is erg lui, ik geloof, dat ie nog nergens anders een record in geslagen heeft dan in het snelst bewegen van zijn ooren. Moet je bij gelegenheid eens opletten, als hij zich stiekum voor den spiegel staat te oefenen. Hallo!’ - er werd opgebeld, zij nam den hoorn van den haak - ‘Ja, meneer van Hoven is hier,’ zij zette de telefoon over. Gekraak van een krant in de andere kamer, een trage stem: ‘Ja, ja, met mij. Wat? Is tante Baby vandaag jarig? Ja, ja, zal er aan denken, ja, ja.’ Opnieuw kraakte de krant. Maar na een oogenblik kwam meneer van Hoven de tusschendeur door, mompelde: ‘Ik moet nog even uit’ en verdween. Toen de deur achter hem dicht was, schoot de ty-

piste als een dolle overeind, zwierde haar lange doorzweepende armen zoo hoog de lucht in, dat haar geschoren oksels zichtbaar werden, maakte daarop een beweging alsof zij Celly bij de schouders wilde pakken en begon stikkend te lachen, zoodat de aderen in haar hals opzwoollen. 'Hoera, dat waren de kraaien! De kraaien zijn meneer Harry's oudere zusters. Zoo noemt meneer Jeroen ze. Meneer Harry is de kleine jongen thuis. Hij heeft alleen veel oudere zusters, die zitten hem verbazend op den kop, hij mag dit niet en hij mag dat niet, hij mag de vuile wasch niet laten liggen en als hij het vergeten heeft weet hij geen raad. En omdat hij altijd zijn vuile boorden vergeet, neemt hij ze maar mee naar kantoor, in zijn actentasch, dan worden ze hier gehaald en is er geen herrie over thuis. Tante Baby, dat is zeker weer een van die oude mirakels, waar ze van erven moeten en wier verjaardag in godsnaam niet vergeten mag worden, dat beteekent de ruïne van de familie. Kind, wat zie je toch bleek, doe je niet aan sport, dans je niet?

Waar ter wereld kom je dan vandaan? Maar je hebt een lief gezicht. Hier, daar heb je een zoen.’ En het meisje gaf Celly een hartelijken zoen opzij van haar wang. Daarna stond zij op.

‘Nu, vertel me eens, waar hebben ze jou uitgebreed en waar heb je die monsterlijke jurk vandaan?’ Zij kwam op Celly toe en stak den arm door den haren. ‘Je ziet eruit of je in dagen niet gegeten hebt. Hier!’ Haastig pakte zij haar boterhammen uit en gaf er Celly een van. Celly lachte flauwtjes. Het drukke praten van de ander had haar stil gemaakt en verdrietig, ze voelde opnieuw aandrang om te huilen. Het was alles zoo vreemd, zoo ongewoon. Zij voelde ondanks de luidruchtige vriendelijkheid van de ander de verlatenheid weer radeloos groot worden. God, daar had je het weer, en langzaam begonnen haar tranen te loopen. Toen de typiste, die haar brood was gaan eten, het merkte, maakte ze veel misbaar. ‘Heb je het zoo beroerd, kind? Kom, kom, kom dat gaat wel over. Willen we vriendinnen worden?’

Ik ga komende week al weg, maar dat hindert niets. Waar woon je eigenlijk? Als je nog geen huis hebt, kom dan bij ons, er zijn nog kamers genoeg over en het is bij ons een fideele boel, allemaal kantoormeisjes wonen er en we hebben een gramfoon en 's avonds maken we lol, dan dansen we en er komen ook jongens, heel aardige en dan gaan we uit. Verdikkie, dat doet een mensch goed, anders ga je maar dood op die kantoren. Want ze zijn niet allemaal zoo mak als hier, daarmee kan ik je feliciteeren. Eigenlijk stom van me dat ik heb opgezegd, maar dat is weer een gelukje voor jou.' Het meisje klapte in de handen, ging op Celly toe en gaf haar weer een zoen. 'Dus je komt?'

Het leek Celly opeens als een bevrijding: weg uit dat akelige benauwde kamertje in die achterbuurt waar ze nu was.

'Is het daar duur?' vroeg ze.

'O neen,' kwam de ander en noemde een prijs.

'Ik moet per week opzeggen,' antwoordde Celly.

‘Goed. Ik heet Jane. En jij?’

‘Celly.’

De beide meisjes omhelsden elkaar.

Celly had nu een vriendin. Er werd afgesproken, dat zij vanavond al Jane op haar kamer zou bezoeken en dat zij, totdat Celly verhuisd was, samen in de stad zouden eten.

II

Beschaving

Celly had de deur niet open hooren gaan. Zij ging open, alsof Jane en zij, komend door de lange gang op een veer hadden getrapt. Meteen stond daar ook de jongen, gekleed in avondcostuum. Zwijgend, onder het licht van een ganglamp, met breede schouders, zijn zwarte dasje gestrikt om den gedrongen nek; dreigend de onder een laag voorhoofd uitpuilende wenkbrauwbogen en de platte neus met de geschulpte neusgaten: een gorilla in smoking. Onwillekeurig week Celly een stap uit, naar Jane toe. Maar Jane liep kalm door, scheen niets bemerkt te hebben. Misschien rekte zij den nek iets meer dan gewoonlijk, zoodat het kleine hoofd op den

ranken hals overeind stond als de kop van een strijdvaardige slang.

Zij waren reeds voorbij toen Celly, met een schok, het voelde gebeuren, achter zich. De beweging was zoo snel, dat zij alleen maar in een luchtstroom scheen geteekend en toch, fel als een gedachte, die men zich klaar bewust wordt, zag zij het: het rechterbeen van den jongen, zijdelings wegzwaaiend uit een korten draai van de lendenen, sloeg met den zijkant van den voet tegen het achterste van Jane. Doch als gold het niet meer dan het even omzetten van een handle vloog bijna op hetzelfde moment via het slanke meisjesbeen de beweging terug, raak tegen het achterste van den jongen, die haar net even te laat ontweek. Een oogenblik nog zagen beiden elkaar grijnzend aan, toen draaide Jane den deurknop van haar kamer om, ging binnen en sloot de deur met een sleutel.

In de kamer was het broeiend, het rook er ongelucht, naar parfum. Matgoud glom het verschoten overtrek van een sofa. Celly voelde nog den schok om daareven.
Gegeneerd

ging zij op de breede gele sofa zitten, die Jane haar wees, vlak vooraan, met de voeten naast elkaar en de handen op de knieën. Zij kon uit de verwarring van haar gevoelens niet wijs. Schaamte, als was zij persoonlijk gekwetst: een volwassen jongen, die een meisje schopte en een volwassen meisje, dat terugschopte.... Maar nog iets was er, ondefinieerbaar, maar dat haar bijna prikkelend aandeed: de losse, sportieve behendigheid, waarmee de schoppen over en weer gewisseld waren, als gold het maar een spel, als was het de gewoonste handeling ter wereld geweest. Zij kreeg er een gloeiend gevoel van in haar wangen. Jane had het raam opengeschoven en was in haar kleine toilethokje, achterin de kamer, verdwenen, wiesch zich het gezicht, wreef het met een handpalm vol poeder rondom in en kwam kort daarna met een flesch sherry terug, die zij op en neer schudde als om den inhoud te onderzoeken.

‘Dat was Olivier,’ zei ze.

Ze vond het nodig een verklaring te geven.

En terwijl zij een ontvlammende lucifer zoo dicht tegen haar sigaret hield, dat het vuur haast haar ooghaaren schroeide, begon zij:

‘Dat is die jongen, die mij hebben wil. Maar ik ga alleen met hem uit eten en dan ben ik nog te duur voor hem.’ Zij rukte de sigaret uit haar mond, betuurde even het brandende eind en zette haar toen nijdig met een duw scheef er weer in.

Toen draaide zij zich om en was in een wolk van rook iets doende aan een tafeltje.

Een oogenblik stilte. Celly zag niet op, zat met neergeslagen oogen. Zij voelde zich wonderlijk vervreemd van Jane. Opeens rende snorrend op zijn cirkel een gramfoonplaat rond. Celly had de gramfoon niet gezien.

‘I’ll always be in love with you’, verhief zich het langzaam deunende wijsje. Het was alsof opeens alles in een te schel licht werd gezet. Met de deinende beweging van Jane's lichaam mee, die, loom en recht, zwijgend en melancholiek was beginnen te dansen, scheen nu de geheele kamer los te raken. De

voeten verschoven ritselend door het vertrek en Celly zag nu het wiebelen van Jane op den tragen deun, de vlakke handen tot bij de ooren opgeheven, de smalle lendenen zachtjes zwiepend op de maat. Tegen het eind der muziek begon Jane van het eene been op het andere te zwikken en liet zich toen, met een bons tegen Celly aan, naast haar op de sofa vallen. In een gichelend en gesmoord lachen hijgde haar stem vlak op Celly's oor: 'Gans!'

Daarna maaide Jane met een langen zwaai van haar wijsvinger langs Celly's neuspunt en vroeg: 'Ben je erg van me geschrokken?' Zij schonk voor beiden een glas sherry in en begon te vertellen van Olivier:

'Olivier is een student. Hij woont hier ook in huis. Ik vind hem niet zoo bijzonder aardig, maar hij vindt mij aardig. Och, ik laat het toe.' Jane haalde de schouders op. 'Zijn ouders hebben geld, maar zij houden hem nogal krap; tenminste gisteravond zei hij weer, zijn portemonnaie openlegend: Kijk, deze twee stukken zijn voor vanavond; ver-

der heb ik niets meer. Het duurt nog een week voor de oude mij mijn maandgeld weer stuurt. Tot zoo lang leef ik van den wind. Nu adjuus, zei ik. We hebben samen gegeten en nu eet ik niet meer met hem. Begrijp je, daarom kunnen wij deze week zoo goed samen eten. Maar Olivier werd kwaad: “Vannacht doe je je deur niet op slot!” dreigde hij. Ik liet hem een tijdje staan met zijn durf, toen zei ik: “Je kunt je gerust komen overtuigen, dat ik het wèl gedaan heb.” Hij ging tamelijk gekalmeerd weg. Maar die schop van daareven was nog om gisterenavond.’

Na een poosje:

‘Ze zeggen, dat Olivier ook gokt, om aan geld te komen.’

Toen, het bleeke gezicht van Celly ziende:

‘Ben je niet sterk? Je ziet er erg ongetraind uit. Doe je niet aan sport? Je moet boksen leeren als je de jongens van je lijf wilt houden. Ik zal het je wel leeren.’

‘Nee, Jane.’

Jane haalde de schouders op:

‘Je moet het zelf weten. Het zou je zeker te pas komen, je ziet er niet uit of je erg goed weet wat er in de wereld te koop is. Wij meisjes zijn geen doetjes meer. We leven vrij en blij, maar dan moeten wij ook zelf met een uppercut en een hook weten om te gaan.’ En vóór Celly er op verdacht was had Jane haar met een snellen vuiststoot tegen den schouder achteruit in de sofa geworpen.

Hulpeloos poogde Celly met haar handen Jane af te weren: ‘Jane, Jane!’

‘Bedaar maar, ik vermoord je niet. Maar aan je ontwikkeling moet nog alles gedaan worden. Dansen kun je zeker ook niet? Dat kan ik me begrijpen. Buiten bij tantes opgevoed. Ganzen en varkens gehoed zeker. Als het langer geduurd had braaf getrouwd, kinderen gekregen, veel kinderen gekregen, leelijk geworden, door den man afgebeeld. Met dertig jaar oud, niks van het leven gezien, een doetje, alleen maar goed om spoedig begraven te worden.... Kind, kind, wees blij, dat ik op je weg gekomen ben. Van mij kun je leeren wat beschaving is!’

Celly begon nu ook te lachen. De sherry wond haar op, zij voelde opeens een aandrang tot een dwaze vrolijkheid. Zij wiebelde op de sofa heen en weer, schommelde met haar voeten, de handen plat op de zitting, zij scheen weer heelemaal een klein meisje te worden, dat zich in haar eentje zit te amuseeren.

Jane boog zich naar haar over, legde de beide handen in een zachte omsluiting rond haar wangen, tilde haar bleekrood gezicht naar zich op. 'Zeg, je bent eigenlijk heel knap. Ik heb dat nog niet zoo gezien. Je oogen zijn werkelijk prachtig en dat bleeke staat je heel goed. Dat geeft je iets.... iets van een Madonna. Ja, Jane is wel slecht gezelschap voor je. Je moet met mij eigenlijk niet omgaan. Ik ben slecht, weet je, ik ben liederlijk. Aan mij is toch niets meer te verhelpen en ik kan alleen nog maar meisjes als jij bederven. Ga liever weg. Jane is geen vriendin voor je....' Ze begon opeens hard te huilen. 'Jane is een slechte meid,' snikte ze nog, terwijl ze met beide handen de tranen uit

haar oogen veegde, en treurig begon te lachen. Daarna sprong zij overeind, brak een nieuw pakje sigaretten open en keek Celly met hoog opgetrokken wenkbrauwen in een soort dubbelzinnige en afwachtende verbazing aan. Haar lange nerveuze beenen slingerden op en neer. Een uitgeschopt schoentje probeerde zij met de voetpunt weer op te vangen, miste en liet het liggen.

‘Celly,’ begon zij zacht, ‘vertel me eens wie je bent?’ En zij legde een arm om Celly heen, die onwillekeurig tegen haar aan ging leunen.

Ja, Celly wilde vertellen.

Al sprekend, met dat prettige warme gevoel achter haar oogen en om haar slapen was het haar of zij een droom vertelde. Zij had geen ouders gehad. - Toen zij dit zei zonk zij even terug in een stilte, want dit was iets waar zij in haar gevoel nooit dadelijk aan voorbij kon. Ik ben een onecht kind, wilde zij zeggen; maar zij kon het niet uitspreken. En zij dacht: Als de tantes er niet geweest waren, de goede trouwe tantes, zoo ouder-

wetsch in haar leefwijs, in haar gewoonten en haar huis, maar die hadden durven trotseeren, zwijgend, zonder haar ooit iets te vertellen, alles voor haar doende als was het vanzelf sprekend wat zij deden voor het nichtje, dat niemand had dan haar.... De tantes waren haar ouders geweest... en toch nooit heelemaal. Zij hadden haar opgevangen als zij wild de gang door kwam rennen, warm en opgewonden van een spel, en zij hadden haar even tegen zich aangehouden, met de dunne magere armen om haar rug geslagen als was zij een vogeltje geweest, dat terugvloog in het nest. Maar Moeder was het toch niet. Dat gevoel, dat Moeder anders zou zijn, vervulde haar even met schaamte, als was het een ondankbaarheid jegens de tantes. Maar het bleef triest, dat de tantes nooit alles hadden kunnen zijn, wat haar verlangen verwachtte. Wat verwachtte haar verlangen dan? Soms kon zij het fel voelen als zij het portret van Moeder bezag. Celly's stem sprak langzaam verder:

‘Mijn moeder stierf toen ik nog te jong was

om mij haar te herinneren. Ik weet zeker, dat zij heel mooi was. Ik heb een portret van haar op mijn kamer, maar dat is zoo'n bedroefd gezicht, zoo heeft Moeder er niet uitgezien, ze heeft zeker erg veel verdriet gehad in haar leven. (Het is of ik haar verdriet ken, dacht Celly). Ik ben door twee tantes opgevoed, haar oudere zusters of liever haar halfzusters, want grootvader is tweemaal getrouwd geweest. Er was ook nog een oom, hun broer, maar die stierf toen hij twintig werd. Die tantes leken niets op mijn moeder: kleine, wat popperige dingen in ritselende mauve japonnen.' Celly zag de tantes nu duidelijk voor zich. Tante Stephanie, de oudste: zij was tanig en had gele, zieke, uit de bovenkaak verzakte tanten. Celly zag haar nog dien keer in den winter, toen het ijs in de rivier begon te kruien en het kanon noodschoten loste omdat er gevaar was voor den dijk. De melkboer was gekomen en vertelde: 'De dijk is bij Janus doorgebroken.' Celly herinnerde zich die woorden daarom nog zoo goed, omdat tante Stephanie, naar de

voor deur komend, angstig had toegekeken of de melkboer zijn besneeuwde klompen wel buiten had laten staan vóór hij binnen ging en toen, met een rillend gebaar haar omslagdoekje vaster om haar hals trekkend, met een gilletje had uitgeroepen: ‘O God, die arme kinderen!’ - Zag men de beide tantes tezamen dan leken ze eender; maar tante Josephine, de jongste was anders. Tante Josephine was eigenlijk nog zooals op dat jongemeisjesportret, dat zij haar eens had laten zien, na dat verhaal over haar eerste bal, dat zeker grooten indruk op haar had gemaakt, want zij vertelde het verscheidene malen. Grootvader had dat bal bij zich aan huis gegeven, hij woonde toen nog in de stad, eigenlijk was het een kinderbal, onder leiding van een dansmeester, maar zij gedrieën, de tantes en oom Henri, voelden zich al volwassen, omdat zij de oudsten waren. Het was alles stijf en netjes, met reverences en Fransche aanspraken en witte handschoenen en alle meisjes hadden kleine bouquetten in de hand. Celly had eigenlijk nooit goed begre-

pen wat daar voor bijzonders aan was geweest, waarom tante Josephine dat telkens van dat bal moest vertellen en zij kreeg langzamerhand het vermoeden, dat er nog iets anders mee was, dat tante echter nooit zeide, want over intiemere dingen spraken de tantes nu eenmaal niet. Van tante Josephine kon Celly echter wel iets begrijpen, door dat oude portret. Haar donkere haar was toen nog veel krullender, zoo pluizig als een schapenvacht en zij had kraalzwarte, ferme oogen. Zij lag in een stoel alsof zij het poseeren erg irriteerend vond en een tener handje met een zware bracelet hield een plooi van haar ballonvormig uitgespreide japon. De stem van Celly ging voort:

‘Het is nog maar zoo kort geleden, dat ik uit het huis van de tantes weg ben, maar mij lijkt het nu alsof ik het allemaal maar gedroomd heb, dat leven daarginds, zoo mooi, zoo rustig en van den ouden tijd was daar alles nog gebleven. Het was in de lange roode, nooit heelemaal opengeschoven gordijnen, in de roodbruine stoelen, tafels en ka-

binetten, die tegelijk met de kleur het geheim van hun ouden tijd in zich hadden opgenomen, in de dikke wollige vloerkleeden, die muf roken, de geel geworden marmeren vloerplaten in de gang en de zware bel, die als een klok door het heele huis luidde. Het oude huis was leelijk en ruim, het tochtte er en de vertrekken waren niet te verwarmen, het rook er in het najaar naar den inmaak en op regendagen was al het behang aangeslagen. Als klein kind was ik bang voor de bloederige hertenjachten, die op het namaak-gobelin-behang geschilderd stonden.... Maar als ik er aan terug denk is het me alsof ik uit een warme gezellige huiskamer in den winter naar buiten ben gejaagd. Daar buiten is alles zoo koud en je voelt je eigenlijk niet gekleed op zoo'n kou....'

Celly wilde verder vertellen van haar jeugd, in een behoefte iets van zichzelf weer met warme handen te kunnen vasthouden en niet merkend, dat Jane maar half luisterde. Zij voelde opnieuw veiligheid in dat verleden,

waarin zij waarlijk gelukkig was geweest, waarin zij zich zelf hoepelend en touwtje springend over het verwaarloosde tuinpad vol sprietig gras zag gaan, waarin des winters de arresleden van de notabelen bellend onder langs den dijk voorbijreden, gevolgd door de joelende jongens op schaatsen. De vlaggetjes van de kraampjes kwamen net even boven den dijk uit, er klonk van ver muziek op het ijs en het frissche vriesweer gaf alles het gevoel van een feest....

Maar haar verhaal werd afgebroken, door het binnenkomen van twee meisjes, die langzaam in de lens van haar dromen wandelden. Eerst vlakbij, toen zij Jane hoorde voorstellen: Céline, genaamd Celly en dit zijn Jolan en Greta, schrok zij wakker en zag de gezichten. Jane wilde, dat de meisjes onmiddellijk vriendschap sloten en elkaar afkusten. Op den met tegenzin gegeven zoen van Celly vermaande het donkere Hongaarsche meisje, dat Jolan was genoemd: 'Du küssest nicht richtig. Man küsst einander auf den Mund' en wilde haar zoen daadwerkelijk

corrigeeren, maar bruusker dan zij bedoelde ontwong Celly haar hoofd aan den greep van de beide handen.

Celly vernam, dat Jolan aan het Hongaarsche gezantschap als typiste werkte en ook Greta was een collega, op een handelskantoor.

Celly keek naar Jolan's handen, die dun en bruin waren. Het viel Jane op: 'Die Celly bekijkt je of je een merkwaardig beest bent' en vermaakte zich toen Celly hevig bloosde. 'Hier hebben jullie allebei een glas sherry en stoot nu maar eens aan.'

Jolan bracht het glas voor het midden van haar gezicht tot vlak onder haar oogen, zooals een saluut met een sabel, en zag Celly met een half gesloten, wat vorschenden blik over den rand van haar glas aan, en Celly probeerde haar gebaar na te doen met haar eigen glas. Jolan lachte zo luid, dat het meer een schreeuw geleek, dronk haar glas met één teug leeg en begon met Jane een opvallend druk gesprek, dat langzamerhand tot een gefluister afdempte. Jolan had een

arm om Jane's schouder geslagen en speelde al pratend met Jane's lange blonde haar. Onderwijl lachte zij haar breed Creolenlachje en haar oogen gingen zoo nu en dan Celly's kant uit. Celly wendde het gezicht af; zij had het onprettige gevoel, dat beide meisjes over haar spraken.

Greta lag zwijgend, poes-achtig kalm in een fauteuil, kijkend in een zakspiegeltje, haar mond rond te cirkelen met een lippenstift. Na dit sierlijk schilderij begon zij haar wenkbrauwen te kammen.

Weer ging de deur open. Het was nu een donkere, elegant-smalle jongeling, die binnenkwam, Jolan's jongere broer Miklos. Hij lachte met plezierige, glinsterende jongensoogen.

Miklos bracht nieuwe gramfoonplaten mee voor vanavond.

Er was ook een dans bij, die de meisjes dadelijk wilden probeeren. De kamer was nu opeens in opschudding, stoelen werden bedrijvig weggeschoven en luid zingend begonnen de meisjes de danspassen.

Celly was blijven zitten. Maar Jane kwam op haar toe, rukte haar bij de schouders overeind: 'Vooruit, jij ook!'

Jolan, die fanatiek oefende, stiet haar uit den weg. 'Zij kan niet dansen', kweelde zij minachtend en gebaarde afwerend met een slap handje. 'Ze moet het leeren' keef Jane terug. Celly, overrompeld, stond naast haar. Zij stamelde: 'Hoe kan ik nu? Ik kan toch niet zoo maar dansen?'

Maar de vinger van Jane wijst genadeloos naar den grond: 'Jawel, jawel. Wij zijn allemaal zoo begonnen, er is niets aan, je begint maar te loopen op de maat van de muziek. Foxtrott. Een-twee, een-twee, net als de soldaten!'

Miklos schiet hoffelijk te hulp: 'Ik zal u wel helpen.' Trrr.... zegt de gramfoon. Tom-tom, tom-tom telt Miklos' vinger. Celly en hij stappen naast elkaar voort. Miklos houdt haar met correcte vingers voorzichtig bij den schouder. Celly ziet neer op haar eigen voetpunten en die van Miklos. 'Hoe dom van me!' roept zij met een kleur, telkens als

de voorgedane passen op een bepaald moment weer hopeloos in de war raken. De plaat is afgelopen, maar opnieuw begint het wijsje. Celly is zoo gespannen bezig, dat zij niets van de anderen merkt. Miklos heeft plezier in haar schaamte en haar verlangen: te durven: 'Het is toch heelemaal niet moeilijk,' moedigt hij aan, 'u denkt het u veel te ingewikkeld.'

Werkelijk, het gaat. Is dit dansen? denkt Celly. Zij begint nu houvast te krijgen aan het rythme van de muziek, dat zij met een zeker plezier ondergaat. Zij glimlacht tegen Greta, die naar den wand hinkt, met een bezeerden voet.

Maar nu neemt Jane haar Miklos uit handen en dat dansen wordt nog heel iets anders. Jane kan nu eenmaal niet ernstig blijven als zij danst en Celly ziet haar gaan, met een vaart de maat van den step overnemend, haar dunne, strakke lichaam vast tegen dat van Miklos aan. Het lijkt een sierlijk glijden, de oneindigheid in....

Jane's oogen zien dwaas, bol en verdraaid

naar Celly, terwijl zij met de vingerspitsen van de linkerhand Miklos' schouder dwingend drukt. Zij spreekt slechts een enkel woord, met een stem, die onbekend-heesch klinkt. En Celly voelt opeens met een siddering, die haar vreemd door het bloed dringt: dit is dansen, en zij wordt er zelf volslagen moedeloos onder.

Maar Miklos komt weer bij haar zitten en het is prettig de eerste danslessen te krijgen van Miklos, die, als de warmte van het dansen haar opwindt, haar laat drinken uit een glas, dat hij voor haar vasthoudt en langzaam in haar mond laat hellen.

Olivier kwam laat in den nacht thuis, wierp zich, in zijn avondcostuum, zwaar met de armen achter het hoofd op den divan neer, die diep inveerde; en begon te rooken.

Daar lag hij nu en probeerde zijn gedachten te verzamelen. Hij trachtte zoo ordelijk mogelijk de feiten na te gaan en zijn conclusies te rangschikken.

Hij had te zwaar verloren van avond. Alles op de pof nog wel. Hij kon die schuld nooit betalen. Het duurde nog een week vóór hij zijn maandgeld kreeg en dan zou het nog lang niet genoeg zijn. En hij kon ook niet een maand van niets leven....

Waarom was de oude altijd zoo halsstarrig geweest op dat punt van geld zenden?

Hij was anders nooit in deze misère gekomen. Och, wat! Jane was de schuld van alles. Hoe kwam hij eigenlijk aan haar? Dwaasheid, wat hij begonnen was. Hij wilde niet achterblijven.

Hij had zich laten meeslepen door die gewoonten van de anderen, de schetterijen van die verwaande rijke jongelui, die zijn vrienden waren, die over de kansen met de meisjes spraken als over die van paarden op een wedren; die een meisje beoordeelden volgens haar heupen, haar schouders, haar hals, den val en de houding der armen. Verduiveld nog toe, hij was van Jane gaan houden, stom genoeg. Nu had hij zich aardig in de modder gewerkt. Kon niet meer terug.

Ik word nog een dief of een inbreker of een valschpeler, dacht hij, een beetje triomfantelijk. Dat moeten ze dan thuis maar met hun geweten verantwoorden.

Olivier begon te drinken. Maar het hielp niet, hij werd nog kwaadaardiger. Hij werd rood en driftig. Hij begon met den boel te smijten. Een boek vloog van tafel. Onbeheerscht wierp hij zijn armen gestrekt voor zich uit. Hij had daarbij tegen zijn glas gestooten, het lag om, de whisky droop tot een dun straaltje toegepunt langs het scheef hangende tafelkleed. Hij had het belachelij-

ke gevoel, dat hij als een dier spartelde in een strik.

Jane! Met een loodrechte por stond zijn zakmes trillend in het hout van het tafelblad overeind. De heftigheid van dien stoot kalmeerde hem. Daarna, het mes er weer uittrekkend, streek hij met den vinger de snee in het tafelkleed glad.

III**Zij, die werken**

Celly stapt arm in arm met Jane over de straat. Zij marcheert mee in het leger der werkende meisjes, dat op de vaste uren met snelle beenen, uniform gekleed in lichte trench-coats en met de roode, groene, bruine, blauwe calotten uitdagend-scheef over een haarkrul, naar haar werk gaat. Sommigen loopen alleen, wat voorover, de schouders opgetrokken, soldatesk stappend in zware gerimpelde kozakkenlaarzen, de handen in de zakken. Anderen gaan in troepen, met smalle oogen van den voortdurenden gichel; arm in arm versperren zij op het trottoir den passerenden jongens den weg, houden soms stil om een hand op energieke

wijze te drukken, in alles willen zij resoluut en mannelijk zijn.

Op de kantoren knettert het snelvuur der schrijfmachines. Alsof zij mitrailleuses bedienen zetten de meisjes de handles om, waardoor de regels verspringen. Met rimpellooze, vluchtig aandachtige dienstgezichten lezen zij de papieren over, die uit de wenteling omhoog schieten; tot een cirkelgang worden haar machinale bewegingen. Als de kantoren achter haar dichtslaan des avonds en los uit de klem der dienstbaarheid, gooien zij zich in de pleziertjes, die de stad voor den vrijen tijd aanbiedt, stuiven ze binnen onder de schelle lichtreclames van bioscopen of in het schetterende tumult der drukke dancings. Sommigen hebben haar 'afspraken', hangen lui voor een tafeltje in de hoeken der café's, ietwat pruilend als haar gastheer niet amusant genoeg blijkt of lachen hem in zijn gezicht uit, nemen kleine, minachtende slokjes van haar thee, bier of likeur. De stoutmoedigsten wagen ook den nacht aan haar avontuur.

Op haar 'vrijheid' leven deze werkende meisjes. Daarvoor komen zij zich lachend opschikken in de modewinkels en confectie-magazijnen, lachend tegen de anderen achter de toonbank in onderlinge verstandhouding van dienstbaren, die ieder haar heimelijke genoegens en haar eigen leven hebben, proestend achter den rug van een bezoeker, die een winkelmeisje wat opvallend lang op haar nota's schrijvende handen heeft gekeken, en een pretblik met haar wisselend als zij met een effen gezicht onder het overreiken van ingepakte goederen, overhemden, dassen, het visitekaartje tot zich neemt, waarop een adres, een aanwijzing voor een rendez-vous. Zoo weten ook de geringsten onder haar het leven buiten de dienstbaarheid tot kleine feesten te maken, al moeten zij zich daarvoor zonder hoogmoed laten naderen door ieder, die haar een bloem voor dat feest wil offeren.

Jane heeft Celly rondgesleept van café's

naar dancings - Celly moest het leven leren kennen! -, altijd in gezelschap van Olivier, voor wiens zware, dienstvaardige bruutheid zij een onoverwinnelijke schuwheid blijft behouden. Soms echter doet de opzettelijkheid, waarmee Jane, om Olivier's onderworpenheid te demonstreeren, hem tracht te kwetsen, ook haar pijn. Als Jane dan, in het Fransch van haar twee Parijsche jaren, dat zij graag lucht, - 'ik heb twee jaar honger geleden in Parijs!' - haar over Olivier heen kijflustig toeroept: 'Nou, wat dan nog? Deze hier: c'est zéro, c'est nul, c'est rien du tout', ziet Celly de trilling van zijn kaken en de beweging, waarmee hij zijn kwaadheid inslikt. Zij zelf kan Jane geen gelijk geven. Waarom is Jane zoo?

Het samenwonen met Jane is niet gemakkelijk.

Zij heeft nu een kamer, die grenst aan die van Jane, verbonden door een tusschendeur, die nooit gesloten is.

Jane, onrustig als haar leven - een leven van komen en gaan, sinds haar dolle vertrek

uit het ouderlijk huis - bemoeide zich met alles. Zij had zich tot taak gesteld, 'dat burgervleesch' te drillen. Het was haar een amusement, niet vrij van boosaardigheid, Celly te 'beschaven'. Verteederd door Celly vond zij haar tegelijkertijd belachelijk. Wat een kleur heeft Celly! En dat voor een meisje van buiten. In mouwlooze jurken is Celly van een weeke, matte, wat te schel aan het daglicht getrokken bleekheid. Daaraan waren natuurlijk die malle tantes schuld, die alles weggemoffeld hadden onder kleeren, die angstvallig de zon verbanden, waardoor de kleeden en gordijnen konden verschieten en dachten, dat bloote armen en beenen lichtzinnigheid aankweekten.... Zij wist het allang: dat leven van Celly was het leven van een kwezel geweest. Naar de kerk, naar de catechisatie, een gebedenboekje in de hand, en Zondagmiddags wandelen met witte handschoenen aan, samen met de tantes. Het vermaakte Jane, zich dat zoo voor te stellen. Om den dominee draaide natuurlijk alles, daar zwoeren de oude menschjes bij; waar-

schijnlijk had hij voor Celly wel een leefregel voorgeschreven tegen de lichtzinnigheid. Och wat! Het moest maar gauw anders worden, lachte Jane.

Door Jane overheerscht, in een hulpeloze onervarenheid, toch niet onwillig ook, had Celly met zich laten doen. Tranen had zij gestort dien avond, toen Jane, op een van die dagen, dat zij in een beestachtig humeur was en in een bezeten haast, in furieuze zenuwachtigheid door haar kamer en die van Celly rende, haar een grofheid had gezegd. Op bloote voeten, in sloffen, was Jane binnengekomen; zijzelf zat op den bedrand nieuwe dunne kousen aan te trekken, die zij op aandringen van Jane, die zwarte wollen kousen verfoeide, had gekocht.

Jane, boosaardig-lief:

‘Je hebt veel te dikke beenen voor een meisje van tegenwoordig. Zulke kuitzen staan niet in a-jour kousen. Hoe moet dat nu?’

Daarna was zij weer als de stormwind verdwenen. Celly voelde zich diep ongelukkig: zij kon het toch niet helpen? Later begreep

zij het wel, toen zij Jane op haar eigen kamer in haar ondergoed op de sofa vond staan, jurken, die zij gepast had en die haar niet bevielen, als een stortbeek over haar hoofd uitgooiend, zoodat zij ordeloos op een hoop aan haar voeten lagen.

Celly, soldaat in het leger der werkende meisjes, volgt Jane als diens schaduw. Waar Jane is voelt zij zich veilig, kan zij kinderlijk de pleziertjes der anderen delen, beschermd tegen de oude schuwe vrees voor verdwaling in de beklemmend-groote stad. Waar Jane niet is overvalt haar soms het dolle vluchtverlangen van een meisje, dat denkt aangesproken te worden door een man, op den hoek van een straat. Neen, niet alleen blijven. Bij Jane is het veilig. Bij Jane vergeet zij, wie zij is: een meisje van buiten, verdwaald in een groote stad, typiste op een kantoor en nu gestrand op een kamer van een huis, waarin zij samenwoont met meisjes, die haar collega's zijn, die met een schelle drukte dansen en schreeuwen op hun kamer of met jongens stoeien op de gang....

IV

Jeroen en de engelen

Wanneer de lente als het geklapwiek van duiven over de stad opgaat, openen zich ook de vensters der hoge huizen uit grauwen steen en als des zomers de volle zon aan den achterkant dier huizen binnen schijnt ziet men in de weelderige serres den overvloed van bloemen en palmen, overgoten met licht. Celly kan vanuit het raam van haar kantoor den achterkant van deze huizen zien, die met haar verbonden zijn door telefoondraden, waarop soms een oogenblik de musschen zitten te schommelen. In deze huizen leven de onafhankelijke, rijke meisjes.

Deze meisjes brengen haar ledigheid in hoogmoed door.

De meeste verlaten haar society-leven niet. Doen zij aan sport, het amusement van de

ledigheid, dan kunnen zij na de spannendste match weer rank gebarend de theekopjes met dunne verzorgde vingers hoog optillen tot aan de lippen en zij drinken met onbuigzaam rechte halzen.

Zij gaan uit met jonge mannen, die haar met een uiterlijke hoffelijkheid in het samenzijn op zwempartijen, op tennismatches, in de dancings behandelen. In de restaurants is haar lachen verwant aan de rozen, die op de tafeltjes staan geschikt; en met een rustige, voorgewende matheid leggen zij de dunne, door sport hard geworden armen voor zich op het smettelooze witte tafellaken en wenden, rondziend, het hoofd met de langzame beweging van paarden.

Respect, respect. Dans met haar zoals men met leliën zou dansen. Leg onder het dansen de hand op de naakte huid harer ruggen in den diepen v-vorm van haar uitgesneden japonnen, maar voorzichtig, zoodat zij het niet merken, dat zij aangeraakt worden. Anders beginnen de smalgeschoren wenkbrauwen ongeduldig in de streepdunne uiteinden

te trillen. Pas op, als ge vergeet gentleman te zijn: deze voorname meisjes willen niets van haar sexe weten en vergeven niet spoedig, als ge ze er aan herinnert. Als van een verfijnd ras van edele dieren schieten de glad gekamde meisjeskoppen hoogmoedig overeind aan de rechte halzen. Haar lichamen gaan achteloos en slank, met een zacht zwieren in de lendenen, in de lange gladde armen, in de tengere jongensachtig uitstaande schouders. De oogen zijn klein geknepen in den rook der sigaretten en het geeft aan den blik iets, dat peilend en sensueel is tevens. Als de monden, te groot in de kleine gezichten en nauwelijks sluitend om de sterke, verzorgde tanten, glimlachen, rimpelen de lippen en trekken in de hoeken op met de dubbelzinnigheid van een faunenlach.

Deze jonge, tengere dieren, broos, maar bruingebrand door zon, glad gemodelleerd door wind en water, vullen de wereld van Jeroen en Harry.

Het zijn hun engelen, die door het ondermaansche gaan.

Van omhoog, vanuit het bovenste gangraam naar het kantoor van Selzer en van Hoven, had men een gezicht op het plein. Daar scheen de schroef van de stad rond te draaien. Daar cirkelden in twee duidelijke tegenstroomen de auto's rond het monument midden op het plein. De glimmende daken der wagentjes volgden elkaar met een regelmaat, die herinnerde aan de vliegende haast van bloedlichaampjes door de kanalen van een aderenstelsel.

Dat woelende beweeg, gezien als door een omgekeerden verrekijker amuseerde Jeroen iederen keer weer als hij deze gang door kwam. Soms keek hij ook zonder te zien, zoozeer was hem deze aanblik van het plein tot gewoonte geworden. En ditmaal waren zijn gedachten trouwens geheel elders. Hij dacht aan een witgehandschoende meisjeshand, die roerloos had gelegen op het stilgehouden

stuur van de auto, waar hij zoeven uit was gestapt. Hij had iets gezegd, gevraagd en had geen antwoord gekregen. Hij glimlachte: zoo straks zou zij toch uitstappen. Hij zag voor zijn oogen diezelfde witgehandschoende meisjeshand het kleine portier van de auto naar buiten open duwen en laag bukkend onder de kap van het wagentje dook dan de lange meisjesfiguur op, in de bruine pull-over en de ronde zwarte jongenscalot scheef over de haren. Zij zou een oogenblik daar op het trottoir voor het gebouw staan, poseerend de hand op de hoog getrokken heup, en even omhoog zien en dan de trap opkomen.

Jeroen glimlachte en gaf zich zelf met den handschoen een slag op de bloote handpalm. Hij had eenmaal niet anders verwacht, toen hij het meisje langzaam de trap op hoorde komen.

‘Nu zeg jij zeker ja, maar nu wil *ik* niet meer.’

Jeroen zette treiterig de handen in de zij. Hij stond daar, boven aan de trap, slank als een

karwats, verbluffend elegant en toch los gekleed, zijn das sprong in een boog onder zijn kin uit. Hij zette zijn Rudolph Valentino-blik op, onder omfloersend neergelaten zwarte wimpers.

‘Ik kwam alleen mijn lucifers terugvragen, die je in je zak hebt gestoken’, deed het meisje uit de hoogte; maar een donkere blos schoot over haar gezicht.

‘Vangen’ riep Jeroen en wierp haar de lucifers toe.

Het meisje leunde achteruit, een arm gestrekt langs de leuning van de trap. Zij liet zonder een beweging te maken de lucifers voor haar voeten vallen. Zij vond hem onverdragelijk nu. Hij was de beste danser onder de boys; als je succes wilde hebben kon je niet zonder hem. Op dat dansconcoure wilde ze winnen. Met hem kon ze winnen. Maar ze wilde niet zóó, die verschrikkelijke ijdelheid van hem tartte haar. Zij had opeens lust naar boven te rennen en hem met haar handschoenen om de ooren te slaan. Maar ze bleef staan, als wachtte zij op iets.

Ook Jeroen bleef staan en liet een zwak gehinnik hooren. - Toen salueerde hij aan den rand van zijn hoed en wendde zich om.

Jeroen was het kantoor binengegaan, zijn hoed en zijn handschoenen wierp hij op tafel. Harry was er niet. Natuurlijk. Hij nam een paar brieven op, las de adressen, las achterop de afzenders en haalde toen een opschrijfboekje uit zijn zak, noteerde bij een datum: Om 4 uur thee met Victoria in Maison Ilse. Hij glimlachte over zijn eigen leven, voelde zich behagelijk, tevreden. Hij was Mr. Jeroen Selzer, advocaat en procureur. God gaf hem dit leven zoo maar cadeau, hij had er niets voor gedaan, hij had prettig en op zijn gemak gestudeerd, omdat tegenwoordig zelfs rijke jongelui iets moeten worden en anders een invloedrijke oom ze niet meer tot minister kan opboksen, zooals vroeger. Maar hij verborg volstrekt niet, dat zijn baantje maar een sinecure was, een soort visitekaartje als 'gentleman' voor de dames, een brevet voor 'heer van gegoeden stand'. Heer van gegoeden stand, dame van gegoe-

den stand en samen plezier maken.

Leuk waren die rijke meisjes van tegenwoordig. Allemaal deden ze wat. Victoria chauffeerde, Cora tenniste en de kleine Caridad reed paard. Caridad reed paard als de cowboys, los en nonchalant, alleen maar hard en wild en als zij een barrière neemt ligt zij diep voorover op den hals van het paard alsof zij het omhelzen wil. Victoria chauffeerde, hooghartig, brutaal, de punt van de brandende sigaret bijna tegen de punt van haar neus, met verachting voor den voetganger, dien zij liefst over de teenen rijdt. En Cora tenniste. Een lenig, snel meisje, in jacht achter den tennisbal, fel en raakgemikt de slag, den bal wegzwaaiend met een opgeheven been, alsof hij onder haar door moest. Bij elkaar werden het echter een stel mallooten. Allemaal te samen waren zij onlangs op de laatste atletiekwedstrijden, zaten gillend en schreeuwend van enthousiasme op de tribune. Zeker, het was een moment van ademlooze spanning toen bij het nummer speerwerpen de Amazones, die op een rij stonden

aangetreden in haar korte zwarte tunieken, op een bepaald sein hun jongensachtige lichamen opeens fel en verbeterd terugbogen, met de lange balanceerende speren terzijde hellend schier evenwijdig met den grond, om dan langzaam zich te verheffen voor den worp. En dan schieten opeens met een prachtig élan, gelijktijdig losgelaten uit den worp, de speren als een donkere wolk door de lucht voorwaarts om schuins neer te regenen en trillend in den grond te blijven staan, terwijl de speerwerpsters nog een oogenblik haar stand behouden, met den gestrekten arm als het ware de richting wijzend. Ook hij was getroffen geweest door de zegevierend-mannelijke schoonheid van dit schouwspel; maar was dat nu een reden om net als gekken te doen, je te overschreeuwen, met zakdoeken te zwaaien en de jongens, die naast je zitten, te stompen en te slaan?

Jeroen moest dan denken aan de foto's in Amerikaansche bladen, met des zomers die heidensche volksstammen op het strand, die kolonies van tentbewoners, krioelend onder

de brandende zon, springend, stoeiend, vechtend in en uit zee, een tourbillon van jagende en vliedende sexen met de schijnbare naïeviteit van spelende kinderen. Eva's, met den Paradijsappel rennend langs het strand: pak me, pak me....

Jeroen vond van zichzelf, dat hij er een bijzonder verstandigen kijk op had als hij constateerde, dat alleen de zeden veranderd waren, niet de vrouwen noch de mannen.

Jeroen had zich niet vergist: klokslag vier uur stond Victoria met haar auto voor ‘Maison Ilse’. Ze was weer heelemaal het meisje, dat als een kanonschot met haar wagen over den weg vliegt, aan het stuur geklemd alsof zij eruit geslingerd zal worden en dat haar vaart verlengt in een eindelooze sliert van stof en benzinedamp. De ronde calot nu kwaadaardig op één oor.

‘Hallo’.

Het meisje had zich in een lagen stoel geworpen met de preciese behagelijkheid van een kat, die zich oprolt. Met één hooggetrokken wenkbrauw boven een halfdicht ooglid zat zij te turen naar den rook van haar sigaret, waaraan zij telkens kleine haaltjes deed, met dunne vingers tot vlak tegen de lippen. Jeroen bekeek haar nieuwsgierig: zij toonde wel met nadruk haar herwonnen overwicht na haar te veel blootgegeven houding van

vanmorgen. Ahteloos-zeker moeten de ballen over en weer vliegen in de tennismatch. Zij leek ditmaal wel vastbesloten den hare niet te missen.

Een oogenblik zwegen beiden, schijnbaar luisterend naar de muziek van een band, die in een zijzaaltje speelde. Victoria's beenen bewogen, als verveeld, mee op de maat.

‘Weet je’ begon zij opeens, terwijl glijdend door de kleeren haar bovenlichaam zich rechtte, ‘dat Figuiet een kampioenschap uitschrijft voor het langst dansende paar? Wie het het langst uithoudt: een Amerikaansch idee. Jij en ik doen mee. Wij gaan ons trainen, zeg?’

Waarom had Jeroen altijd zoo'n onuitstaanbare manier van nooit dadelijk te antwoorden, langen tijd op zijn nagels te kijken en dan opeens vragend de oogen op te heffen, als wilde hij zeggen: Waar had je het over? ‘Zeg’, kwam hij met een slaperige stem, ‘tellen wij mannen overigens nog wel met iets anders mee bij jullie vrouwen dan met onze beenen en voeten?’

Met een wuivende handbeweging weerde zij de opkomende tirade af:

‘Klets niet en doe het.’

En alsof zij te kennen wilde geven, dat de zaak hiermee afgedaan was, mikte zij haar uitgebrande sigaret precies in het aschbakje.

Victoria had zich ditmaal toch in Jeroen vergist. Hij was niet de man voor het langst dansende paar. Hij was er eerst op ingegaan, uit nieuwsgierigheid hoe dat af zou lopen. Maar vóór de eigenlijke beproeving kwam had hij er al geen zin meer in. Victoria verachtte hem, uit woede over haar échec. Hij had haar gedupeerd. Hij was geen gentleman. Het was louter onwil van hem. Nu zat hij, met de armen over elkaar maar te kijken op zijn stoel, achter de touwen om den dansvloer, hoe de drie overgebleven paren nog rondstompelden, overeind blijvend door in eikaars armen te haken, suikerwater te drinken en elkaar weer op te halen uit de stoelen, waarop zij dreigden in slaap te vallen.

Jeroen wist best, dat hij zijn mythe van bes-

ten danser verspeelde. Maar hij was niet gek; en wat was hem ten slotte aan Victoria gelegen?

Hij stelde er zich tevreden mee zichzelf te feliciteeren, toen hij op de geïllustreerde pagina van een krant de ‘winnaars’ zag afgebeeld, den jongen man naast het jonge meisje, dat slap in zijn armen hangt, met open mond, bengelende handen en in de knieën doorgezakt: een afschuwelijk, onaesthetisch beeld van leeg gelooopen kracht....

Jeroen gaat van Victoria naar Caridad.

Het zeventien-jarige meisje krabbelt in haar dagboek:

‘Om 9 uur vanmorgen Zoeni (haar eigen naampje voor Jeroen) aan de telefoon.

Ik lag nog in bed, ik had gisteren op dat fuifje den heelen nacht door gedanst en ik ben, geloof ik, achter in een auto van een kennis geheschen en naar huis getuft, maar aan de telefoon stond ik in mijn pyjama en viel om van den slaap. Ik gaf, geloof ik, allemaal verkeerde antwoorden, want Jeroen riep maar: ‘Cari, wat heb je?’ Nu, ik natuurlijk zoo opgewekt mogelijk terug: ‘O, niets, ik ben best!’

Hij zal het geloofd hebben! Nu, de kwestie is, dat Jeroen me weer wil zien paardrijden. Ik moet het hem eens uitleggen, hoe dat gebeurt, zegt hij.’

Zij belt Jeroen weer op.

Celly zit aan het toestel en geeft den hoorn aan hem over.

Jeroen is wat ongeduldig, er is reeds te veel opgebeld vanmorgen.

‘Vrijdagavond ben ik in de manege,’ bericht Caridad. ‘Zeg, je moet me hier zien liggen telefoneeren op de canapé, languit en met mijn beenen over de leuning.’

‘Goed, als je nog even wacht kom ik naast je liggen,’ schettert Jeroen.

Telefoon op den haak.

De duivel zit in die paardrijdende meisjes. Zie ze racen als jockeys, de pikeur, die als op een spil in het midden met ze meedraait heeft ze nauwelijks in de hand. Hoepla, daar gaan ze de barrière over, de gezichten half verborgen in de manen der paarden, met even gebogen knieën, het achterste omhoog. Het is niet bepaald fraai, maar kranig. Eén schiet er toch af; half op den rug als een zwaar gewicht aan de teugels hangend probeert zij met een vlug gekrabbel van haar beenen het hollende paard bij te houden. Bravo! klapt Jeroen in de handen.

Eindelijk luisteren de meisjes weer naar rede, de zweep knalt, het galoppeeren bedaart tot een draf. Jeroen hoort nu het zachte snuiven der paarden, het rinkelen van kettingen, het schuren van leer en de meisjes gaan nu, hijgend, in een egale cadans, met de knieën opgevangen.

Jeroen ziet het graag. Hij houdt van de manege die hem met zijn lucht van paarden en mest en zijn roode, met een koord opgenomen gordijnen aan zijn kindersensaties van het circus herinnert. Daar waren reeds die tot jongens vermomde ecuyères, de lange haren weggestopt onder de jockeypet en als zij dan ten dank de petten afnamen, viel het haar in een onbehoorlijken overvloed op haar schouders en boven de zwarte gladde jasjes en de gladde gespannen dijen werden het weer vrouwen, het verlangen waard. Jeroen droomde altijd van een vrouw, die wild en onbedwingbaar was als een Amazone en het geheim van haar sexe verborg in de wapenrusting van een weerbaar, soepel en hard lichaam. Hij zag het mysterie van de vrouw

het liefst door die stralen der oogharen, die zich over den harden blik der oogen sloten als bij door een schot gewonde dieren. Daarom trekt het moderne meisje hem aan, dat hij met zijn fantasie opsieren kan.

Zijn vriendinnen Victoria, Cora en Caridad vormen tezamen het ideaal; apart vallen zij tot drie typen uiteen.

Caridad is de kleinste en de wildste. Hij kan haar zich denken klein boven op een hoog en lang wedrenpaard, dat met nerveuze hazewindsprongen een effen ringbaan afjakkert, onmerkbaar winnend op de anderen, wier ruggen egaal naast haar voortschieten. Caridad is de jongste, maar zij is hem het liefste als achtelooze kameraad om mee op avontuur te gaan.

Jeroen houdt zijn blik gevestigd op den jongensbol van het meisje. Wat is ze weer opgewonden van het rijden, haar kinderlijk ronde wangen zijn nog rooder dan anders en met baldadige kracht buigt zij de rijzweep tusschen beide handen krom als probeert zij hem door midden te breken.

‘Vertel me nou wat over paarden,’ zegt Jeroen als Caridad het kleine societiekamertje binnenkomt, warm en hijgend als een jonge atleet na een triomfantelijk volbrachte krachttoer.

‘Nu ga ik college houden,’ zegt Caridad. Met de beenen onder zich zit zij boven op de tafel. Haar broek is vuil van paardenzweet. ‘Hoe ik aan de wijsheid kom gaat je niet aan, je hebt alleen te luisteren.’

Zij maakt zich gewichtig:

‘Denk er om, je moet met een paard omgaan als met een mensch.’

Dit klinkt zoo verbluffend, dat Jeroen onwillekeurig den mond opendoet en de wenkbrauwen optrekt.

Zij geeft hem met de rijzweep een por in de borst: ‘En jij, Jeroen, hoe ga jij om met een mensch?’

Potstausend, denkt Jeroen, opgepast, de kleine heeft het op een verklaring aangelegd.

Jeroen kijkt haar smal en scherp aan.

Hij wacht een poos, dan zegt hij, zonder nadruk: ‘Nou, ik geloof niet al te best.’

‘Precies,’ zegt Caridad en knikt nadenkend. Het uiteinde van de rijzweep draait zij nu om en om in haar holle hand.

‘Wat verder?’ vraagt Jeroen als Caridad zwijgt.

Caridad kijkt hem aan. Haar onbewegelijke blik wordt opeens donker en vol verwijt. Waar denkt zij aan, wat wil zij?

Zij is van de tafel gesprongen.

‘Wie is het eigenlijk? Is het Victoria?’ vraagt zij langzaam, terwijl zij haar blik uit den zijnen losmaakt en neerslaat.

‘Het is *niet* Victoria,’ antwoordt hij, haar langzamen toon nog meer rekkend.

En dan, opeens, heesch:

‘Cari, geef me een zoen.’

Zoo klein als ze is verstaat Caridad het al haar lippen vast om den mond van een man te sluiten; en Jeroen attaqueert zij zoo onverwacht-heftig, dat het hem is alsof door al zijn ledematen, over zijn geheele lichaam elektrische golven worden gestooten. Hijgend van bewondering houdt Jeroen haar lang vast.

V**Weekend**

De wagentjes hotsten door elkaar, spuwden de jongens en meisjes uit op het terras.
De zee lag eindeloos vlak en blauw; de witte hotels doemden op aan den horizon.

‘De zee, de zee!’ riepen de kinderen in hun pret om een vrijen dag. En op het terras
zoemden de stemmen als een bijenzwerm.

Er kwamen fotografen, die wilden de meisjes fotografeeren. Allen vormden om
beurten een groep, gearmd of met een jongen om den hals.

‘Achter aan het dorp is kermis,’ riep er een. En weg joeg de zwerm.

Maar een kermis is overdag niet aantrekkelijk en men voelt geen lust de echte
zeemeer-

min te gaan zien, waarvan een wist te vertellen, dat het eigenlijk een raap was met papieren pooten. In den draaimolen hingen alleen een paar visscherskinderen; dus kwam de troep na eenige zwaaien rond het wentelend deunende draaiorgel er weer uit.

Daarop daalden zij af naar het strand.

Middagzon. Middaghoogte. Het strand duizelde van de zwarte bewegende stippen; maar bij het bad wemelden de kleuren helbont dooreen. Gestreepte tentjes; en meisjes, die wandelden met Mexicaansche zonnehoeden op, en gele parasols omhoog. In de lucht boven haar tuimelden en verschoten vliegers en ballonnetjes. Andere meisjes renden, wapperend met haar naakte elastische armen en beenen de zee tegemoet. Onder gejoel en aangehitst als bij een wedstrijd vloog alles de badhokjes uit.

Olivier roeide met machtige schouders tegen de branding in, Jane vlak achter hem aan. Celly bleef tot aan de knieën in het water staan, klein, schraal in haar bangelijk-kleumige houding. Jane gooide haar van onder

tot boven nat, sprong toen weer krijschend Olivier achterna, die op den rug tegen een hooggaande golf indook. Stemmen rondom Celly, die zich de prikkende oogen uitwreef. Geschreeuw: 'Wat heb jij een armen. Kijk die eens, net een sprinkhaan. Jongen laat me los, ik verdrink!' De zee gooide al die jolige jonge lichamen van de been.

Des avonds aten allen op het terras. De oranje lampions stonden hel en rond tegen de blauwe avondlucht en de kleine lampjes op de tafeltjes wierpen een matgoud licht over de handen en de gezichten der meisjes. Het drinken uit fijne lange glazen verhoogde de stemming. Sommige meisjes wisselden van cavaliers, sommige jongens van vriendin. Het was nu een luidruchtig getik van messen op borden en de kelners draafden af en aan, konden de van alle kanten geschreeuwde bestelling nauwelijks opnemen. Ongeduldig zwaaiden zij met de servetten en renden weg als het hun te bar werd.

Daarna weer terug naar de kermis. Het werd nu een sprong pardoes in een witgloei-

end, sprookjesachtig licht. Eindeloos belden de caroussels voort en de jongens en meisjes vlogen op de houten paarden als donkere schimmen tegen een vuurhaard van brandende olie- en carbid-lampen. Er dromde veel volk samen in de smalle gangetjes tussen de naar braadlucht riekende tenten, onophoudelijk golfdde de hoofden in de schijnsels van hanglampen en stuwden steeds dicht op. Het gekrijsch der managers werd schor en onverstaanbaar. Op een estrade stond, hel belicht, de worstelaar, als pakgoed gespannen in een wit tricot, op een andere gooide een afzichtelijke clown, slordig met blauw en rood bespat, messen en borden omhoog en liet bij tussenpoozen een gekwaak als van een claxon hooren. Achter een gordijn stond witgloeiend verlicht de groote ruimte van een dancing open en als kippen naar hun hok liepen de jongens en meisje hier allemaal binnen. Er werd gedanst, brutaal drongen de paren zich in een dik kluwen van dansenden, schouder aan schouder, heup aan heup, duwend en ge-

duwd, het werd vermoeiend, het plezier ging er spoedig af en weldra waren allen weer buiten. Celly bleef Jane en Olivier op de hielen volgen, uit vrees hen kwijt te raken in het gedrang. Zij was vreeselijk moe en amuseerde zich niet erg, door haar moeheid gaf de uitgelatenheid der anderen haar geen plezier meer. Daar ginds in het dorp, toen zij nog een klein meisje was, was het anders geweest, de kermis was aantrekkelijk als iets geheimzinnigs, iets verbodens, waarnaar de tantes met angst keken. Vooral 's avonds had zij nooit naar de kermis mogen gaan: 's avonds vooral was er immers zooveel kwaad volk bij den weg? Maar de dochtertjes van de notabelen mochten wel 's avonds naar de kermis en daar had Celly soms om moeten huilen.

Zij liet zich door Jane en Olivier meetrekken, hand in hand wrongen zij zich achter elkaar door het gedrang. Langzamerhand was de zwerm uiteengespat, had zich bij gedeelten of paarsgewijs verspreid. Zij ging met de anderen een bioscooptent in. Het was

er donker als in een grot en in het verlichte uiteinde wriemelden wat bewegende figuren. Toen zij eindelijk vorm kregen zag Celly een somber clownesk mannetje, met een bolhoedje boven op een puntig hoofd. Hij keek uit sombere oogen het publiek aan als begreep hij volstrekt niet wat er te lachen viel. Maar Jane gooide zich gierend van de pret tegen Celly's schouder, want achter het tengere mannetje verrees als een potsierlijke godin der wrake een als een meelzak dikke juffrouw, die gekleed was als een keukenmeid en op haar borsten van vingers balanceerde zij een roomtaart, die zij boven het hoofd van haar slachtoffer liet omkantelen. Het deeg spatte als kalk over het geschrokken mannetje heen en Celly vond het afschuwelijk, vol deernis voor het huilerig uitdruipende ventje, dat aan den grond vastklodderde van de siepelende room. De heele tent daverde en schudde in een loeistuij, in het donker rumoerde het publiek. Toen Celly besepte dat het maar een plaatje was, zakte haar meelevens ook meteen weg.

Na de bioscooptent zat zij in een muziektent. Zij zat aan haar tafeltje vrijwel alleen, want Jane en Olivier schenen haar vergeten. Celly voelde zich meer en meer duizelig worden. Even schoot het nog met een schok door haar heen: Ik heb mijn handschoenen ergens laten liggen.

Toen kwam Dandy. Hij liet zich nauwelijks voorstellen.

Hij sprong aan haar tafeltje. Van den hals af naar boven was alles fragiel aan hem, van de schouders naar beneden tot de smalle gespannen lendenen alles sterk en brutaal. Celly staarde van uit een half wakker geschrikten dommel naar zijn meisjesachtige oogen, die een lichtgelen weerglans hadden onder de laag naar elkaar toeloopende, als veertjes fijne wenkbrauwen. Naar die oogen moest zij kijken; maar zij voelde een rilling bij het zien van zijn handen, groot en fors als beesten. Een geweldige metalen ring stak rond zijn middelvinger uit als een boksijzer. Dan staarden haar oogen weer Dandy's gezicht aan, zijn krullend haar, den kinderlijk

opgewipten mond met de ronde lippen.

Dandy zag haar recht in de oogen, glimlachte. Het was of hij haar oogen afzocht op zoek naar iets, dat hij in haar volgde en niet dadelijk vond. Een korte poos zaten zij zoo onwijs en zwijgend tegenover elkaar. Celly probeerde snel in haar hersens iets te bedenken; maar dat verwarde haar nog meer en angstig gingen haar oogen over het tafelblad.

Dandy haalde uit zijn zakken een lucifersdoosje en deed een spelletje met luciferhoutjes, die hij komiek tusschen zijn vingers wegnipte, en toen zij opstonden betaalde hij voor beiden, haar geld, dat zij al gereedlegde op het tafeltje naar haar terug schuivend. Neen, zij wilde niet en schoof het weer naar hem toe, tegen zijn hand, en de vingers van Dandy grepen de hare, in een speelschheid, die driest werd toen zij poogde zich los te wringen.

Hierna verstijfde zij geheel, zij antwoordde niet als Dandy wat tegen haar zei. Dandy stond een beetje onzeker naast haar, zelfs

een beetje schuchter. Hij begreep het niet heelemaal. Toen lichtte hij den hoed en ging heen.

Celly waagde het niet hem na te zien.

Sinds dien avond bleef zij avonden thuis, was onhandelbaar als Jane haar mee wilde tronen, koppig wendde zij voor geen lust te hebben: zij voelde zich niet heelemaal goed. Kou gevat bij het baden in zee, meende zij. In werkelijkheid voelde zij zich ook niet heelemaal goed.

Jane drong niet lang aan, zij wist al bij ondervinding, hoe stuursch en oud Celly kon wezen als zij iets absoluut niet wilde. Een beetje griezelig was het, zoo'n stugge kracht als zij dan in haar anders zoo zachtmoedige oogen had. Dat is Celly's boerschheid, dacht Jane. Zij had evenmin als Celly veel woorden beschikbaar om iets uit te leggen. Toen Olivier haar kwam afhalen en vroeg waarom Celly niet mee ging, haalde zij de schouders op.

In de dancing stieten de beide partijen op elkaar, de rijke jongelui en de kantoormeisjes. De heeren waren binnengekomen met wandelstokken en half over de hand geschulpte handschoenen.

Het werd een bataille der beenen. De rijke jongelui probeerden met de kantoormeisjes te dansen en de meisjes botsten brutaal haar vrijers tegen hen op, de geweldige schouders van Olivier stieten den tengeren Jeroen uit den weg en Jane stak over Olivier's schouder heen haar tong naar hem uit. Jeroen vertrapte een sigaret.

Maar om middernacht danste alles dooreen. De wiebelende lampions hingen nu in een branderigen rook en de oogen, die er naar staarden onder de vergetelheid van den dans, waren in het licht gebroken als op de kanten afgestooten brokken bergkristal. Jeroen hield een meisje onder de oksels, een eind van zich af, en liet haar in een langen zwaai

om zich heen zwieren, ze hing als een zaagselpop en dan rukte hij haar vlak tegen zich aan, zoodat hij haar warme borsten, waaronder het hart luid sloeg, voelde tegen zijn eigen hart. Olivier maaide met een ontzaggelijk gebaar alle glazen van tafel. De anderen stonden het aan te zien. Dan sloeg Olivier drie gongslagen met de vuist op het tafelblad, trad op Jeroen toe, rukte hem het brandende eind sigaret uit den mond en spleet als een wig met zijn armen het paar. Hij greep het meisje bij den pols, draaide het om naar zijn tafeltje en duwde het op zijn stoel. 'Ga nou zitten, ga nou zitten,' brabbelde hij met een dronken stem, terwijl hij het gutsende zweet van zijn voorhoofd streek en de druppels van zijn vingers tegen den grond kletste. Jane, half in slaap, bleef dwaas met gestrekte beenen hangen waar zij neergeploft was.

Het sluitingsuur veegde hen allen naar buiten. Op de straat, die bevroren leek van kilheid en verlatenheid, gaven de jongens en meisjes elkaar een arm, Jeroen haakte aan

met Jane en Olivier en aan zijn anderen arm hing een dikkertje, dat hij den geheelen avond nog niet gezien had.

Celly was al naar bed, maar lag nog wakker toen zij Jane naar binnen hoorde zwaaien. Daarna een gestommel met de stoelen en de gramfoon begon opeens te keer te gaan. ‘Stilte, stilte!’ riep, klopte en krijschte het huis. ‘Verrekken jullie allemaal,’ schreeuwde Jane en tuimelde Celly's slaapkamer in. Celly verschool zich instinctief onder de lakens, hield zich slapende. Zij voelde Jane's natten adem over haar voorhoofd en het vage waaien van een zoen, toen trok Jane af naar haar eigen kamer.

Celly lag nog altijd wakker. Toen zij het stil hoorde worden in Jane's kamer, stak zij de kaars op haar nachttafeltje aan. Er was opeens een licht waarin zij niets kon zien, maar dan trilde de schaduw van den kaarsvlam tegen het behang en roode bolle rozen ontbloeden op het hard dessin aan den muur. In de rozen zaten zwarte beesten, wickten met

vleugeltjes van gaas, zoemden en trokken met kaken aan de rozebladen. Muggen begonnen een dans om de kaarsvlam, sloegen hem half neer alsof zij er in vielen en ontweken, onzichtbaar geworden.

Het was de koorts, zij voelde 't nu. Hoofdpijn en een akelige druk in de maag. En aldoor die gedachte, die afschuwelijke beelden - Dandy....

Soms bewogen de pinkelende sterretjes van zijn oogen, maar ook zijn handen, de groote forsche handen, als beesten, met den geweldigen metalen ring als een boksijzer. En deze handen waren harig. Neen, neen. Slecht was dit afschuwelijke denken aan Dandy, zij wilde niet; vond zij maar de kracht te bidden. God had leeren bidden tegen het kwaad. Voor het eerst in de stad dacht zij weer aan God. 'God, help mij,' zuchtte zij, uitgeput. Radeloos weerde zij met de handen af. Neen, neen, ik wil hem niet zien. Zeg, dat ik niet thuis ben. Maar het gezicht van Dandy bleef voor haar en het dienstmeisje, dat besluiteloos aan de kamerdeur had gestaan, trok zich

terug. ‘Maar het is immers de dominee,’ zei ze verbaasd de schouders ophalend. Ja, het was de dominee, niet Dandy. Maar waarom bedaarde haar angst niet? De dominee stond immers aan haar bed, niet Dandy? Den dominee kende zij immers, hij was nog uit het dorp, een vriendelijke veertigjarige man met een rood gladgeschoren gezicht. Maar waarom keek hij nu zoo vreemd naar haar vanonder zijn grijze korte ooghaartjes? En zoo lang, zoo jeugdig-elegant, zoo elastisch was hij ook niet! ‘Dominee,’ zei ze hardop. En toen zachter: ‘Dominee, at de leeuw in het Paradijs ook gras?’ Maar inplaats van nog rooder en heel streng te worden, als toen, lachte hij nu, lachte hij tegen haar en nu had hij lichtgele, meisjesachtige oogen, terwijl hij haar sprakeloos aankeek. Toen voelde zij de brandende huid van zijn hand gloeien tegen haar huid. Met een schreeuw was ze uit bed.

De dominee was verdwenen. Als hij terug komt, als hij terugkomt, kreunde zij vertwijfeld, dan, dan.... spuw ik naar hem. Zij hield

de hand voor den mond, was nu klaar wakker. De heele kamer trilde alsof zij aan touwtjes op en neer werd getrokken. O God, wat heb ik gezegd? Maar dat was immers onze goede dominee? Neen, de dominee was niet slecht. Bij den dominee had zij gezongen. Kende zij die melodie van den allereersten psalm nog: 't Hijgend hert der jacht ontkomen'? Zij liep nu luid zingend de kamer door; de andere meisjes van het dorp stonden rondom haar. En nu was er weer een ontzaggelijk licht. Maar dat gedreun van de klokken was niet uit te houden....

Het werd Jane duidelijk, dat Celly ziek was geworden.

'Suikerwater, suikerwater,' ried zij, haar eeuwig medicijn.

Celly bleef den ganschen dag in bed en toen Jane tegen den avond terug kwam van haar kantoor, lag Celly daar nog, een witte smalle hand met dikke blauwe aderen roerloos uit bed hangend.

Toen haalde Jane eindelijk een dokter.

Er verliep meer dan een maand vóór Celly Dandy weer terug zag. Een ontzaggelijke matheid sloeg haar in de beenen, zij begon te rillen en Dandy, meenend dat zij het koud had, knoopte zorgvuldig haar manteltje dicht. Maar zij deed den geheelen avond zoo stug en onhandelbaar tegen hem, scheen zoo opzettelijk niet met hem te willen spreken, dat, thuisgekomen, Jane haar eerst uitlachte en toen boos op haar werd. Zij deed een paar spottende vragen.

‘Ik kan niet,’ zei Celly gelaten en de droefheid in haar toon verbaasde Jane en deed haar verstommen.

Celly is een Madonna, vertelde Jane, met oogen groot van gewichtigheid, aan Olivier. Er bestaan geen Madonna's, bromde Olivier en hij keek haar kwaad aan, omdat zij dat zoo gewichtig en tegelijk zoo dubbelzinnig zei.

Neen, niemand gelooft in Madonna's. Ook Dandy niet. Zelfs Madonna's vallen voor een bestorming. Wanneer men maar eerst doorzet en door dat blanke en vage heen weet te breken. Dandy was nu eenmaal bekoord door Celly; daarom was hij haar in het gewoel op de kermis al gevolgd; vanzelf sprekend wilde hij dat meisje hebben. Een bloem op den weg, die te sterk geurde. Dandy was veel te gewend zijn doel te bereiken. Licht als een danser zette hij in, meesterlijk wist hij evenwicht te houden tusschen instinct en berekening.

Maar over Celly scheen iets te waken. Waarom had een noodlottige stem in haar kinderjaren anders verteld: 'Je moeder is aangerand'?

Zij wist het nu maar al te goed wat dat was, welk een afgrond van ellende opensprong achter deze woorden. Aangerand, aangerand. Kon het vreeselijker en tegelijk heimelijker gezegd worden? Aangerand. Moeder is aangerand. Zij herinnerde zich nog te goed dien namiddag in het oude huis, bij het

hooge raam, toen zij met het vriendinnetje bladerde in een mondain Duitsch magazine, een verboden boek dat het meisje van thuis had meegenomen als iets, dat verlokkelijk leek, om samen in gichelende meisjesintimiteit te genieten. En zij had niets gezien. Op dat moment was opeens haar bloed langzamer, zwaarder geworden, was het in de aderen aan haar slapen gaan kloppen als bij een opkomende hoofdpijn. Het was een onbestemd, kwellend gevoel: zij wist opeens zonder er woorden voor te hebben wat de stem van tante Stephanie na een vreemd zwijgen op haar vraag naar haar vader zeide toen zij sprak: Je moeder is aangerand. En nu moest zij vertwijfeld worstelen tegen datzelfde waarschuwend bloed, dat haar nu trok als een blad in een stroom en waaruit zij zich niet kon redden zonder dat een moedeloos heimwee achterbleef, een schrijnend wee om de eenzaamheid van de verlatene, ver van warmte, van mededeelen, van vrede. O God, waarom wordt het mij zoo zwaar gemaakt? Waarom is er dat weten, dat de man komt

en het meisje neemt en dat dan misschien vrede zal zijn, omdat het wreede verzet heeft opgehouden? Maar dat dit slechts schijn is, want dat er daarna geen stilte kan zijn, het leven niet gaat dromen. Neen, daarna komt het. Aangerand. Om dan te sterven. Moeder is er aan gestorven.... O, zij begrijpt het. Alles. Zij is óók een vrouw. En wat wordt er dan van het kind? Wat werd er van Celly? Zij wil het zich niet dieper indenken. Deze gedachtenwegen verloren zich in een al te radeloos niets.

‘Ik wil niet!’ hoorde Celly zichzelf hardop schreeuwen.
Met een onverzettelijkheid, waarvan zij zelf koud werd.

VI

Een verliespost

Jeroen luisterde beleefd naar het gesprek van een veel oudere dame, de moeder van dat nichtje, waarmee hij als kind veel was samengewoest, die kleine Frederike, die hij uit het oog had verloren, die nu ergens in betrekking was, bij kinderverzorging of zoo iets, dacht hij. Hij luisterde beleefd en draaide een sigaret tusschen de vingers. Het gesprek ging speciaal tegen hem. Tegen mij? dacht Jeroen en glimlachte. De knappe, erg voorname dame, die zelfs op bezoek bij haar zuster weigerde haar hoed af te zetten, zat met de handen in den schoot tegenover hem en zag hem met haar koele vriendelijke oogen aan:

‘Zie je, Frederike maakt nu haar eigen leven, ik verzet er mij niet tegen, dat een meisje van tegenwoordig werkt, inplaats van geduldig op den rechten man te wachten, zooals wij vroeger deden. Ik begrijp, dat de tijden veranderd zijn, al vind ik ze niet verbeterd. Ik heb zelfs toegelaten dat zij die afschuwelijke moderne dansen leerde, omdat ik weet, dat Frederike is, die zij is: een meisje, dat haar gevoel van waardigheid heeft, dat naar geen tingeltangel loopt om er met een jongen, dien zij niet kent, mal rond te springen en dat zij alleen in een net milieu zal dansen, waar louter gentlemen zijn en zeker niet met iedereen! Zie je, ik haat dezen tijd, ik heb door al die lichtzinnigheid van tegenwoordig nog nooit iets anders dan slechts zien gebeuren. Er is geen ernst meer; en geen godsdienst. Dat is het, godsdienst geeft een mensch verantwoordelijkheidsgevoel. De mensch is geen dier, hij moet weten, dat hij moreel heeft te leven; dat, wanneer alle banden met een hoogere macht verloren gaan en hij in zijn hart niet meer het besef

heeft, dat er ernstiger dingen bestaan dan zooveel van het leven te krijgen als maar eenigszins mogelijk is, hij een ongelukkig en ontevreden schepsel gaat worden. In mijn tijd hebben wij nog geleerd tevreden te zijn met wat wij hadden, maar tegenwoordig is ieder ontevreden, omdat hij meent, dat hij niet heeft wat hij krijgen wil. Dat tegenwoordige heidendom heeft Jules (dat was de broer van Frederike) ook al ten val gebracht. Hoe gelukkig was hij niet met zijn lieve vrouwtje. En nu begint hij verleden ook al tegen mij te klagen, omdat Jeannette, zijn vrouw, niet van uitgaan en dansen en al dat soort dingen, waar ze tegenwoordig gek op zijn, hield! Jongen, pas jij maar op!' glimlachte zij vermanend. Jeroen glimlachte beleefd terug. Het eenige wat hij dacht was: 'Wat zijn die ouderen toch vitterig op de jongeren. Ieder heeft zijn eigen tijd'.

Maar iets dreef hem Frederike terug te willen zien. Aan haar naam verbond zich iets, waaraan hij met een lichte verteederling dacht: kleine speelkameraad uit zijn jongens-

jaren. Samen met de groote honden over het grasveld en door de lanen rennend rondom het landgoed, dat zijn tante bewoonde, somber gelegen in dicht geboomte, met een statige oprijlaan. De honden slieden in het koetshuis, zij mochten niet in de kamers komen, zij kwispelden met hun staarten de porseleinen vazen om, die op lage tafeltjes in de hoeken stonden. Uit behagen, in herinnering aan een schilderij van van Dijck, nam hij soms een ‘adellijken’ stand aan naast den melancholieken barzoi, de hand steunend op den kop van het beest.... Hij was al zestien en las Engelsche verzen; Frederike was nog geen vijftien, een uitgelaten kind, gauw overstuurd door haar eigen opgewondenheid. Wat voelde hij zich toen al een man. Maar niet zóó erg, als hij eens tegen Harry blufte: dat hij al een maîtresse had gehad vóór hij zich nog scheren kon! En Frederike, zou zij het hem nog nadragen om dien keer, dat hij - hij moest het erkennen - niet heel ‘stijlvol’ was geweest, toen hij haar bij een spelletje in de struiken gevangen had en zij, zich

losrukkend, van hem was weggevlucht? Kassian, hij hoorde haar in een zijlaantje, achter een boschje, langen tijd huilen.... Maar men kon niet altijd uit zijn eigen gevoelens wijs als men een joggie was. Zou Frederike iets gemerkt hebben van zijn kwasterigheid, zijn 'Engelsche mode', zijn bestudeerde gezicht en zijn platen uit 'mondaine' tijdschriften, waarop lachende, langbeenige meisjes van een revue uitdagen zaten in den cirkel van een automobiëlband als op een schommel?

Jeroen grinnikte nerveus: hij wàs verwaand. Hij besloot Frederike te gaan opzoeken.

Frederike had hem des avonds ontvangen in haar rustig verlichte kamer. Zij zat voor haar kleine schrijfmachine een brief te lezen, stond op toen hij binnen kwam, wees hem een stoel en ging zelf in den hoek op een ouderwetsche canapé zitten, het licht van de schemerlamp achter zich. Haar eene hand wreef zij over de andere alsof zij ze afdroogde. Zij hield het hoofd iets opzij gewend, de oogen naar den grond.

Jeroen zag tegen het licht de scherpe en toch gevoelige lijn van haar profiel, dat den nobelen vorm van haar gezicht omspande. Bij dit rustige uiterlijk van het donkere, groote meisje met haar breed, wat wijkend voorhoofd, haar zware, schier in elkaar gegroeide wenkbrauwbogen en den wat grooten mond met de lange weeke lippen bevreemde het hem zich te herinneren, dat Frederike vroeger wild, opgewonden en niet sterk was geweest. Het meest schenen hem haar oogen veranderd. Of liever: hij had ze feitelijk nog niet eens gezien, voelend dat zij een onderzoekenden blik van hem ontweken en langs hem heen zagen, zooals ook haar prettigsonore stem den toon behield van het vriendelijke, maar volkomen zakelijke van hun gesprek. Zij had om zich iets gedempts; iets geretireerds was er in haar geheele verschijning, een terughouding, vrij van trots, maar toch vol kaste-besef, een ingeboren gevoel van eigenwaarde, dat hij bewonderen moest, omdat hij het aristocratische van jongs af vurig vereerde. Tegelijk ervoer hij haar hou-

ding als een slagboom tusschen hen beiden. Jeroen voelde instinctief, dat het juist hun gemeenschappelijke jeugdherinneringen waren, wat nu tusschen hen in stond. Frederike scheen hem ondanks haar zachte bedaardheid te wantrouwen. Zijn bezoek scheen haar, als overbodig, te hinderen. Het gesprek vlotte niet, bleef vormelijk. Zij hadden feitelijk geen contact met elkaar en het speet Jeroen nu in zijn hart, dat hij aan zijn opwelling had toegegeven. Had hij nog iets van het verleden hopen terug te vinden in zijn ijdelheid, die heel goed wist, dat Frederike toen volstrekt niet onverschillig voor hem was geweest?

Of Frederike bij Kinderverzorging was?

Niet direct. Frederike vertelde vaag iets van haar tegenwoordige werk: zij had iets te maken met den voogdijraad, met de kinderrechtbank, met de verwaarloosde kinderen, met de ongehuwde minderjarige moeders.

Dus bij de zedenpolitie?

Bijna, spotte Frederike zachtmoedig.

Jeroen stapte van het onderwerp af, waar

Frederike niet over door wilde gaan. En weldra kwam hij ook zelf uit zijn stoel overeind, bevreemd, teleurgesteld. Zij gaven elkaar vriendelijk, maar koel de hand bij het afscheid nemen.

Toen Jeroen gegaan was, vouwde Frederike den brief weer open, dien zij bij zijn komst had weggelegd. Zij herlas glimlachend en verteederd het steile, onwennige lagere schoolschrift. Het was een brief van een meisje, dat van de hooge krukken van een nachtkroeg was weggehaald en door haar toedoen voor herstel van een zwakke gezondheid naar buiten gezonden, bij lieden op het land.

‘Ziet u, juffrouw, hier wordt altijd 's avonds uit den Bijbel voorgelezen en weet u wel, ik kon nooit luisteren naar wat u zei, maar nu stemt het me zoo rustig naar dat voorlezen te luisteren en dan denk ik telkens aan u en dan moet ik huilen.’

Frederike vouwde den brief weer dicht. Het was wonderlijk, dat zij met dit meisje over den Bijbel had moeten spreken, over het ge-

loof in den goeden God, waaraan zij zelf niet geloofde: God bezat een zonderling soort goedheid, vond ze; maar het reglement schreef het voor en ze leefden in een christelijk land. Als de ouders slecht waren, moest men de kinderen probeeren goed te maken. Maar het was steeds dezelfde misère: de kinderen kwamen in de danslokalen, lieten zich door kerels in de kroegen dronken voeren en later werden ze verleid. Het was steeds weer diezelfde optocht van moeders ver onder de jaren, die kinderen in haar lijf omdroegen als gezwollen en die vloekten en drank uitspogen als men ze kwam weghalen.

Het was alles mooi als in een kinderboek geweest: arme, verwaarloosde meisjes gaan helpen. Zij had vastberaden op haar doel af willen gaan: niet meer die philanthropie der rijke dames, die armenbezoek aflegden met een gezicht alsof háár eigenlijk onrecht geschiedde.

Zij wilde geen dilettante wezen, zij was de rechterhand van de inspectrice geworden. Maar het viel niet mee tegenover die boos-

aardige achterdochtige jonge meiden te zitten, die met bolle domme oogen, zonder te antwoorden op haar vragen, haar schuw aankeken en zelfs met vriendelijkheid niet waren te winnen. Die enkele keer, die voldoening gaf, was al veel, heel veel.

Uit mededoogen met die andere jonge vrouwen had zij, ferm, zelf willen 'zien'. Zij was met die eene, wier brief zij zoo even in handen hield, samen opgepakt bij een invasie van politiemannen in het kroegje, dat een gewoon nachtcafé leek. Een speelhol, zei de politieagent, die haar onder den arm had gegrepen en, op haar protest antwoordend: We zullen het wel uitzoeken, met de anderen in de openstaande auto duwde. Een afschuwelijke scène. Het geheele café werd ontruimd en uit een achterzaaltje dromden mannen en vrouwen samen, die als vee en in een onordelijken staat, mannen in hemdsmouwen, vrouwen in onderrokken, het lage deurtje werden doorgedreven. Eén was er geboeid, hij had met een stoel naar de rechercheurs geslagen, die nu naast hem gin-

gen, de revolver in de vuist. Het was een trieste optocht. Voor den politie-inspecteur, toen zij zich kon identificeren, had men haar eerst vrij gelaten.

Zij schaamde zich nu ook voor dien kinderachtigen tijd, dat zij Jeroen ‘charming’ had kunnen vinden, zich in hem had verdroomd, zooals men zich verdroomt in een kleine gramfoon-melodie, waarbij men zich, sentimenteel, een groote liefde voorstelt. En het is niets dan Jeroen geweest, die daar nu tegenover haar zat, een nul in het leven, dien zij den geheelen avond voortdurend als een pijnlijke bespotting van zichzelf moest voelen, om dat verleden, waarom zij nu moest blozen.

Goddank, dat haar leven anders was geworden. Al bleef zij zich ten volle het harde, teleurstellende en feitelijk vruchteloze van den werkring, dien zij gekozen had, bewust. Maar dapper wilde zij van geen wijken weten.

En zoo in gedachten verdiept zag Frederike, dat zij met een potlood aldoor schrappen

over de enveloppe van den brief had zitten maken. Zij stond op en draaide het groote licht aan. Den brief legde zij bij een dossier.

VII

De verzoening der beesten

Den volgenden keer ging Jane alleen met Olivier. De dag schroeide als een heete muur. In een kleine auto, die ze gehuurd hadden reden zij af, de badpakken bij zich, recht naar het water.

Boven het water scheen de gloeiende hitte hooger te hangen, lag als een paarse rook over de boomkruinen. Zij doken ieder weg in hun badhokje en in hun engsluitende badpakken kwamen zij gaaf als jonge dieren in het daglicht terug.

Eerst zwommen zij. Jane dook, de beenen hoog, in rechten val van den springtoren, even geknakt in de lendenen. Olivier zag haar lichaam als een fanfaarestoot met uit-

gebreide armen de lucht in gaan vóór het paalrecht den waterspiegel doorboorde. Later lagen zij naast elkaar op het verste uiteinde van het steigertje. Het water was nu verlaten, velen lagen als zij in de stralende zon zonder wind.

Olivier had zich op zijn zij gerold, de ellebogen onder het hoofd, een sigaret hangend aan zijn lippen. Hij keek naar Jane. En hoe meer hij naar haar keek hoe meer een plotseling jegens haar opkomende vijandigheid toenam. De spanning van dit roerloos liggen, het turen van haar oogen tusschen de oogharen door recht voor zich uit, terwijl hij zich toch door haar bespied voelde en vooral die kleine beweging van haar hand door het water, zachtjes wuivend heen en weer als de staart van een kat, die op een vogel loert, wond hem verschrikkelijk op. Onbedwingbaar kwamen de gedachten in hem los: Wat heeft dit meisje me al een kwaad gedaan, verlummelde studie, speelschulden, bedrogen verwachtingen. En ik, wat ben ik eigenlijk voor haar? Hij werd nog verbitter-

der bij het gevoel hoe haar ranke onaantastbaarheid zijn eigen leelijkheid scheen te honen, zoodat hij zich schaamde voor zijn knokige voeten, zijn te dunne, te pezige athletenbeenen met de lange zwarte haren. Hij beet zijn sigaret door midden; en in een doffe sombere woede hoorde hij zich zelf hakkelen: 'Je bent niet eerlijk met mij'.

Maar Jane had nu eenmaal een manier om de meest ernstig bedoelde uitbarsting te niet te doen. Langzaam strekte zij een vinger uit. 'Kijk,' zei ze, 'daar ligt een bootje. Roei me naar het eilandje verderop.'

Al zijn spieren krampten samen toen hij haar snel overeind zag schieten. Haar zwellende tors, oprijzend uit de hooge beenen, benam hem een oogenblik den adem.

Met een sprong over Olivier heen stond ze bij de boot. Olivier maakte het touw los, stiet van wal, roeide zonder te spreken, arbeidend met de riemen als een sombere galeislaaf, naar het groene eilandje vol lage wilgen. Jane was over de voorsterven aan land vóór Olivier een helpende hand had kunnen uit-

steken, liet zich plat op den buik tusschen de struiken vallen; een en al spartelende ongedurigheid speelden haar voeten met elkaar. Olivier bleef naast haar staan, zij hoorde zijn adem slurpend zuigen. Nu schoof zij zich met de ellebogen op, haar gladde, bruine, als zij glimmende schouderbladen staken steil uit.

Olivier begon opnieuw:

‘Ik wil een antwoord.’

‘Wat voor een antwoord?’ Jane vroeg het, de oogen klein getrokken van verachting en met die tartende argeloosheid in haar stem, die hem zoo razend maakte. Haar neusvleugels trilden.

Toen was hij zich geen meester meer.

‘Slet!’

Met de schouders van iemand, die een deur wil in rammen rende hij op Jane in. Zijn ontzaggelijke, van hitte gezwollen handen, waarvan de aderen knopen vormden, klauwden zich met een ijzeren verbittering vast om haar schouders, sloegen haar heen en weer of zij een moker zwaaiden, zoodat

haar lange haar tot over haar gezicht zwiepte. Als een worstelaar gebald wrong Jane een schouder los, zwijgend, met een uiterste onverzettelikheden, waarvan de kracht zich spande in den blik van haar groot en dreigend geworden oogen. Haar puntige kin rees als een mes naar Olivier's woedenden kop. Maar reeds smakte zijn vuist haar opnieuw omlaag, en lag zij, met haar beenen stijf onder zich gevouwen, den arm op den rug gedraaid, den pols verstijfd in de klem van Olivier's onbewegelijke kracht. Met de andere hand hieuw de razende jongen haar om de ooren, zijn linkerschouder drukte, onderwerping dwingend, zwaar op haar nek. Doch met een duivelsche snelheid had Jane, woest en wanhopig in het besef de verliezende te gaan worden in dezen ongelijken strijd, het oogenblik benut, dat haar gezicht vrij kwam uit den druk van zijn persend geweld, en met alle kracht beet zij, beet zij met woedend-witte tanden in den schouder van haar overweldiger. Deze beet was zoo verschrikkelijk, dat een zware reutelung uit Oliviers

gorgelende keel drong en het bloed, de naakte huid overstromend, in straaltjes huppelend tot in den oksel afliep. Olivier liet los, hijgde als onder een hartschok, greep met de andere hand naar het gekwetste vleesch. Jane gierde als een furie overeind in de fladdering van haar wild haar: 'Beest! Bruut!' en voordat Olivier, die zich reeds half had opgericht, haar ontwijken kon lag hij achterovergesmakt, met weggeslagen kin neergebokst door een rechte vuiststoot, hoog uit den schouder, die zijn tanden met een klap op elkaar deed botsen. Olivier lag een oogenblik versuft, weerloos. Maar Jane verwaardigde hem geen nieuwen aanval.

'Spring in het water en zwem terug naar den wal,' beval zij hijgend, met sidderend gestrekten arm. 'Ik kom in de boot achterna.' Olivier, onder haar bevelend gebaar uitkruipend, begaf zich te water, zwom met trage slagen terug. Jane, zwaar ademend haar borstkas uit het smalle badpak heffend, schoof een afgezakte schouderband omhoog; en wat achterblijvend roeide zij hem na.

Eenigen tijd later stond Olivier norsch en beschaamd voor zijn wagen, zette langzaam de motor aan. Jane gooide met een zwaai haar natte badpak op het bankje, stapte in, met kleine, onherkenbaar vijandige donkere oogen. Onder het witte Amerikaansche mutsje piekten nijdig de nog natte haarstriemen.

In een restaurant aten zij.

Bij den wijn brak de verbitterde stemming. De band speelde een dier te hoog gespannen, tusschen huilen en lachen verdwaalde jazzmelodieën. Er was opwinding van geluid en de rinkelende bedrijvigheid van opgediend eten in het zaaltje. Olivier danste solo met spartelende beenen en Jane stond voor hem, egaal heup wiegend op de maat en de handen twee aan twee over en weer gooiend als in een revue. Zij lachten nu veel en de anderen lachten veel.

Toen ging Olivier weer zitten, zijn gezicht werd opnieuw somber.

‘Waar denk je aan?’ vroeg Jane met iets slepends in haar toon, de blinkende vochtige oogen vlak voor de zijne alsof zij iets daar-

binnenin wou bekijken en zij hing haar arm rond zijn nek. Haar vingers trokken aan een uiteinde van zijn dasje.

Olivier antwoordde niet, maar zijn mond trilde. Er werd niet veel meer gesproken. Ook Jane's gezicht stond melancholiek toen zij huiswaarts reden. 'Krijg ik geen hand?' vroeg de jongen neerslachtig, toen Jane zonder afscheid haar deur voor zijn neus ging dichtdraaien.

Om Jane's lippen ontwaakte een vage glimlach; doch het bewoog maar even. Zij trok hem aan een arm naar binnen. Zij stonden recht tegenover elkaar. Borst aan borst. Zwijgend.

Toen greep zij met twee kleine boosaardige vuisten de revers van zijn jas, kneep die langzaam stijf dicht tot onder zijn massieve kaak. En in dit gebaar was al de woede en verachting voor den gedulden man; omdat er voor de liefde nu eenmaal twee nodig zijn.

Jane trouwde, met veel lawaai. Achteraan de auto, waarin zij naar het stadhuis reden hing een gouden schoen en Olivier hadden ze rijst in zijn boord gestrooid. Van het stadhuis werd naar een kerkje gereden, waar terwille van de stemmigheid een oude organist een kwartier lang een paar plechtige stukken op het orgel speelde. De ouders van de bruid pinkten een traan weg, maar Jane kneep haar jongen in den arm en fluisterde hardop: ‘Hier heb je een bonbon. En als het nu maar gauw gedaan is.’

Na de trouwerij kwam de eetpartij en na de eetpartij, onder gefladder van zakdoeken, de reis. En Jane verdween, getrouwd en rijk, van het tooneel.

VIII

Een geschonden engelenkop

Het zou waarlijk een evenement zijn, als Tante Baby dood ging....

Het was geen hartelijke gedachte.

Maar de neven en nichten dachten het al vaker naarmate de ouderdom van de rijke erf tante drukkender voelbaar werd in hun jonge levens.

Zijn zusters hadden tegen Harry gezegd:

‘Je gaat vanmiddag nog naar Tante Baby’.

‘Ik zal gaan als ik uit de Club kom’, sprak Harry met zichzelf af.

Het was een op gezette tijden weerkerende straf. Terwille van het schrikbeeld, dat Tante Baby zich op een kwaden morgen naar haar notaris zou laten rijden om ze te ont-

ven, kwamen de neven en nichten ook buiten de verjaardagen zoo nu en dan bij haar. Hoe lang leefde deze morose, oude vrouw al, die haar juffrouw van gezelschap met allerlei futiliteiten plaagde, haar een plattegrond van de linnenkast liet teekenen met precies alle stapeltjes aangegeven en hoeveel van alles, en de manie had van heel kleine vogeltjes te willen eten. Stonden deze eindelijk, na alle soorten van last in winkels opgekocht, gebraden op tafel, dan waren zij haar niet klein genoeg.

Tante Baby nam ieder bezoek als een haar toekomende hulde aan. De bezoeker moest stijf op zijn hoogen, ongemakkelijken stoel zitten luisteren naar het geteem van het oude dametje, dat zich nog verbazend rechtop hield, de eene hand om den ivoren knop van haar stok, de andere hand op tafel, met een soort welbehagen haar spitse, glimmend gepolijste nageltjes ten pronk stellend. Het bezoek werd echter steeds pijnlijker: Tante Baby begon kindsch te worden.

Terwijl Harry er was, liet zij ineens om een

bord soep bellen en toen het gebracht werd, probeerde zij het bord met beide handen aan haar mond te zetten. Net bij tijds wist de verschrikte juffrouw van gezelschap de onwillige oude mevrouw, die haar boos aankeek uit verweekte, waterige oogen, het bord af te nemen. Snel ging zij een lepel halen. Harry glimlachte verstrooid.

Hij merkte niet eens hoe Tante Baby nu leeg, als uitgestorven en tot zeer klein ineengeschrompeld in haar stoel zakte, verkleurd tot perkament.

Hij zat wijdbeach - een uiterst oneerbiedige houding tegenover Tante Baby - en liet zijn handen tusschen zijn knieën bengelen, sloeg zoo nu en dan de handpalmen met een zachten klap tegen elkaar.

Wat heb ik ook weer voor doms gezegd vanmiddag op de club, waar Jeroen zoo vreeselijk om lachen moest? dacht hij. Hij peinsde zich moe: juist toen hij het opgaf schoot het hem te binnen: 'Ik zie veel liever een meisje, dat op een aardige manier leelijk is dan op een onuitstaanbare manier mooi'.

Hij voelde hoe hij een kleur kreeg. Dat moest immers wel uit een boek lijken, zulke dingen klonken niet in zijn mond.

Harry schoof zijn smalle manchetten om de polsen terug en stond op om afscheid te nemen. Op de gang trok hij haastig zijn slappen grijzen hoed tot aan de wenkbrauwen over het hoofd en bevrijd sprong hij ondanks zijn zwaarte de trappen af, de straat op.

Nog vóór het nacht werd kreeg Jeroen van Harry een telefoontje, dat Caridad een ongeluk had gehad met haar paard.

Harry's stem was zoo heesch van schrik geweest, dat Jeroen door het toestel had geroepen:

‘Harder!’

Harry herhaalde het gebeurde nog eens.

Na den hoorn te hebben opgehangen stond Jeroen een poos in gedachten.

‘Kleine Caridad....’ zei hij.

Hij wist zelf niet of hij dat uit medelijden of uit gewoonte zei.

Ach, de kleine Caridad....

Met een verbonden hoofd lag zij in het hospitaal. Het booze paard had haar een trap tegen het gezicht gegeven, nadat hij haar uit het zadel had gegooid.

Het was een slecht paard. Hoe was het mogelijk, dat de pikeur die kwaadaardige merrie van stal had kunnen halen. Ja, zij heeft al meer kuren gehad, zei hij. Maar het was onverantwoordelijk geweest. Ieder die aan haar bed stond, deed even verontwaardigd. Victoria en Cora waren met bloemen en bonbons gekomen, en ook Jeroen en Harry.

Arme Caridad. Haar aardige gezicht zou voorgoed geschonden zijn. Nog wist zij het zelf niet, het verband bedekte haar voorhoofd en haar linkeroog. Gelukkig werd de pijn wat minder.

Toen kwam het lang vertraagde oogenblik. Het verband ging er af en Caridad wilde zien. Zoo kalm mogelijk hield de verpleegster haar den spiegel voor. Caridad zag haar gehavend voorhoofd, met lappen aan elkaar genaaid en haar geschonden linker-wenk-

brauw. En met een gil sloeg zij krijschend het hoofd tegen het glas, dat de pas genezen wonden hevige pijn deden. Maar die andere pijn was nog veel heviger. En snikkend gooide zij zich heen en weer in de bevende armen van de verpleegster: 'O, ik wil dood! Ik wil dood!'...

Niet mooi meer zijn. Is er iets vreeslijkers voor een heel jong en overmoedig meisje, niet onwetend ervan welk een waarde de wereld hecht aan 'mooi'? En dan die ongevoeligheid der anderen, hun plichtmatig mededoogen. Afschuwelijk waren ze allemaal. Zij was zoo ongelukkig en Victoria kwam met een zachte frissche lucht van buiten in haar kleeren aan haar bed zitten praten over een pas gekochten nieuwen wagen, die zoo licht over den weg liep als een veer. En Cora, zij legde wel een trouwhartige vaste hand in de hare, maar waar dacht zij aan als zij sprak? Harry was goed en dom, hij zat naast haar bed een mug te vangen, die om haar hoofd zoemde, maar hoewel zij duide-

lijk zag, dat hij hem miste, wreef hij toch zijn beide handpalmen tegen elkaar af, alsof hij hem gevangen had.

Zij kon het vertellen der anderen niet meer verdragen.

‘Hou toch op met die ijselijke verhalen,’ kreunde het gepijnigde kind en joeg ze ten slotte allemaal weg van haar bed.

En Jeroen was al in een heele week niet geweest....

Caridad schreide. Zóóveel te overwinnen was haar kleine hart nog niet gegeven.

Inderdaad, Jeroen hield niet van een trieste Caridad.

IX**God en de duivel**

Toen Celly op een namiddag uit haar kantoor kwam stond daar voor de deur Dandy en wachtte op haar. Zij ontstelde, wilde, als in een vlucht, weer naar binnen gaan. Maar reeds was Dandy lachend en jongensachtig op haar toegesneld. Onder zijn arm haalde hij een kleinen zwarten hond te voorschijn: 'Daar, dat is voor jou.'

Voor mij? dacht Celly, terwijl zij het dier een oogenblik sprakeloos in haar handen hield. Bij het overnemen waren haar vingers langs het buikje gegleden, dat naakt aanvoelde met de harde tepeltjes van een teef. Een kleine hond. Luid klopte tegen haar handpalm het snelle geduldige hart. Dit luide

kloppen in haar handen gaf haar opeens een losschietend gevoel van verteederling, een besef van aan haar toevertrouwd leven.... En instinctief wreef zij de wang langs den bollen hondenkop. Een kleine hond, een kameraad, dacht zij, in een besef, hoe leeg het rondom haar geworden was na Jane's vertrek. Lachend rook zij aan haar vingers de zure hondenlucht.

Dandy zag haar ontroering en nam haar zacht bij den arm:

‘Kom, nu gaan wij samen eten.’

Celly volgde hem, met al haar gedachten bij den hond. Onder het eten zag zij aldoor het dier aan, dat tegenover haar zat op een stoel, hunkerend iedere beweging van haar volgend. Aldoor versprongen, met haar bewegingen mee, de glanzende als waterdroppen vochtige oogen onder de melancholieke oogklepjes, de snuit ging uit en weer terug, ontgoocheld dat het verwachte sein uitbleef. Eindelijk wierp zij het speelsch wat eten toe, en uitzinnig van vroolijkheid en gretigheid schoot de hond er happend naar uit, etend

met een overmaat van kauwen en met oogen, die van dankbaarheid en begeerte knipperden. Dandy had zwijgend toegezien. Hij vond haar wel weinig spraakzaam, maar hij was tevreden over zijn succes; want een paar maal gingen haar oogen wat vriendelijker ook naar hem toe. Celly begreep, dat zij zijn attentie beloonen moest, maar zij wist niet hoe.

Zij ging met den hond naar huis en Dandy nam afscheid voor haar deur. Toen zij even aarzelend bleef staan, nam hij vlug haar hand, drukte er een galanten kus op; maar bijna ruw trok Celly terug, verdween haastig. Hij hoorde hoe zij de deur van binnen nog stevig in het slot duwde en ondanks zijn wrevel had hij haast een glimlach van verteederling om die schuwheid....

De hond werd voor haar een klein feest. Zij was voortdurend met hem doende, maakte een soort bedje voor hem, als voor een pop, gaf het een teederheid als kleine meisjes aan haar liefste speelgoed geven. Soms hield zij het dier langen tijd in de armen, sprak fluis-

terend met haar mond in het haar van zijn vacht. Pop, zei ze. Pop heet je. Des morgens zat Pop voor haar bed, een zwart baardje vragend onder zijn kin uit. Vol verteedering tilde zij hem op van den grond, stopte hem bij haar onder de dekens, die zij rondom zijn kop drapeerde, zoodat alleen de tevreden knippende oogen zichtbaar bleven. Voortaan hield zij Pop ook 's nachts bij zich in bed, het voelen van een warm leven naast het hare deed haar zoo goed.

Dandy komt nu veel, heel veel.

Langzamerhand wordt het gezicht van Dandy haar iets, dat zij mist, als zij het niet telkens ziet. Dandy's gezicht, waarin al het kinderlijke zich voor haar onthuld heeft, wordt haar iets vertrouwds. En langzaam ook veredelt het zich in haar herinnering, ziet zij bij het weerzien de trekken terug, die zij in haar herinnering heeft gezien.

Zoo wordt zij stap voor stap uit haar schuwheid gelokt. Dandy heeft instinctief de juiste houding jegens haar gevonden, hij is de geboren man voor vrouwen, juist omdat hij het voor ieder van haar apart het minst schijnt te wezen. Met Celly is Dandy ernstig; alleen een vertrouwelijke ernst kan haar naar hem toehalen. Met den hond vormen zij samen drie. Celly neemt hem met den hond in haar leven op. Zij hebben drie gezichten naast elkaar gekregen, de hond is een

klein aanhankelijk menschje, dat bij haar op bed springt en een holletje graaft in haar dekens, waarin hij ligt. Als zij met Dandy praat liefkoost zij den hond en Dandy streelt dan vaag over haar hand alsof hij den hond streelt. Soms liggen hun handen argeloos naast elkaar. Dandy buigt zich voorover, tuurt naar Celly's hand, die hij opneemt en bekijkt een witte streep op haar handrug bij den pols, waar een litteken is. Een andere maal wrijft Celly met een vinger over den grooten metalen ring om Dandy's middelvinger: zij is er nu niet schuw meer voor. Dandy begint zachtjes te fluisteren aan haar oor. Met een kameraadschappelijke beweging legt hij rustig zijn hand om haar nek, doch neemt die onmiddellijk en onopvallend weer terug als hij merkt, dat zij toch even rilt. Zachtjes, zachtjes met Celly zijn, denkt Dandy. Hij verbaast zich eigenlijk over zichzelf: hij houdt dus werkelijk van Celly? Het is voor hem een wonderlijke ontdekking. Het verwacht hem zelfs een oogenblik, waarin hij zijn hart hoort slaan. Dan is er in zijn blik

die goede genegenheid, die Celly in hem zoo is gaan liefhebben, die blik waarom Celly hem nu rustig en langen tijd in de oogen durft kijken, waarom zij zijn oogen niet meer ontwijkt in een onnaderbare schuwheid. De ernst van haar kijken weet Dandy te dwingen zijn eigen blikken te beheerschen. Dandy heeft wederom de hand met het litteeken opgenomen en brengt hem speelsch tegen zijn mond alsof hij er zijn lippen mee streelt. Celly glimlacht met een zacht rood, dat over haar oogen en haar voorhoofd trekt. Hun schouders zijn nu zoo dicht bij elkaar, het haar van Celly kriebelt Dandy's wang. Dandy hijgt even van deze onverwachte aanraking, met moeite beheerscht hij zijn opgeschrikt bloed, overmant de door hem heen stroomende teederheid, die roekeloos dreigt te gaan worden en dan wellicht alles voor goed bederven. Nog nooit heeft hij zoo op zichzelf acht gegeven en nog nooit was het zulk een genot zich te beheerschen. Thuis moet die zelfbeheersching even vereffend worden, dan stoot hij links en rechts ver-

woed met een zwaren halter om zich heen, dien hij zegevierend met twee enorme vuisten omklemd houdt, in dollen jongensachtigen overmoed zwaait hij ruimte om zich heen, verliefd op zijn eigen kracht, pralend met zijn zwellende biceps, springend en pronkend als een Japansche zwaardvechter rond een tegenstander.

Maar ook hun lichamen wennen aan een dichte nabijheid. Dandy speelt met een plooi van Celly's blouse aan de sluiting van haar nek en hij ziet twee springende haartjes achter haar ronde kleine ooren, die hij met zijn vingers vangt. Er is er een bij, die los laat en Dandy houdt het lachend tegen het licht. Celly lacht terug: Word ik al grijs? Beiden lachen opnieuw. Alle achterdocht is bij Celly langzaam ingesluimerd. Zij heeft lief. Dit is liefde en het is iets goeds, iets zuivers. Dit mag. Menschen mogen elkaar toch liefhebben? Zooveel mensen hebben elkaar lief, waarom zouden zij elkaar niet lief mogen hebben? Celly voelt een warmte van geluk in zich opkomen, zoo rustig, zoo

vertrouwd heeft zij zich sinds haar kinderjaren niet meer gevoeld.

Dandy weet, dat Celly niet van uitgaan houdt; trouw zit hij bij haar op haar kamer als zij van kantoor terug komt. De portiersvrouw glimlacht met een blik van verstandhouding als Dandy zoo vaak met zijn aardigen glimlach en met groote sprongen de trap opgaat: 'Die jeugd, die jeugd,' denkt zij, een beetje melancholiek. Soms is er een klein fuifje met anderen op Celly's kamer; maar Celly is het liefst met Dandy en den hond alleen. Zij heeft hem allang haar heele leven verteld en de portretjes uit haar portretalbum laten zien. Als zij samen over het album buigen en zij naar zijn krullend haar kijkt, denkt Celly in haar nieuw geluk: God heeft toch nog iets moois voor mij weggelegd. Dandy, lieve, lieve jongen, zegt zij bij zichzelf als hij weer is gegaan, met een zachte hand in de hare.

Alsof de nabijheid van Celly's geluk het beste in hem losmaakt, voelt Dandy zich vaak vreemd ontroerd. Hij heeft haar op een keer

zelfs iets van zijn eigen leven verteld, hij, die nooit over zich zelf 'prakkizeert', die alleen maar instinctief leeft, instinctief handelt. Maar het was alsof hij tegenover het verweesde van Celly iets van zijn eigen vreemde 'heimatlose' bestaan moest toonen. Hij had danser willen worden, in een revue gaan. Met Rita, die een prachtig figuur had en die doodmoe was van de danslessen aan burgerjongens met nat, plat haar. Hij vertelde echter niet, dat hij zelf een van die burger jongens was geweest.... Maar zoo'n stom amourtje had het plan in duigen doen vallen. Al die vrouwen, dacht hij. Tranen en vervelendheid. En waarvoor? Nu ben ik chef op de foto-afdeeling van een filmkantoor, sorteert foto's van filmschoonen, wier ideaal afgewerkte schoonheid onuitstaanbaar van volmaaktheid is. Misschien ga ik zelf wel in de film. Heb ik niet het echte gezicht voor een filmacteur? vraagt hij, zijn oogen half sluitend en zijn kaken breed makend, zoodat de uitdrukking iets hards en stekends krijgt. Maar Celly vindt het niet prettig als hij zoo

spreekt, hij moet haar lachend met de hand iets als een schaduw van de oogen vegen. Er komt een keer, dat Dandy haar onwillekeurig bij het afscheid nemen een kus op de lippen drukt, een kus, zacht en stil als een nachtzoen; maar Dandy heeft ook gemerkt, dat op dat oogenblik Celly's lippen onbewegelijk bleven. Dan zoent Celly den hond op zijn kop, waar hij bij is en Dandy voelt ditmaal voor het eerst een korte steek, van jaloezie. 'Zoen mij zoo', vraagt hij en Celly hoort in zijn stem iets teleurgesteld-bevelends als van een kind. Dan legt Celly voor het eerst de armen om zijn hals en zij ontdekt, dat het heerlijk is om te doen. Zij zoent hem, maar haar zoen is kort en schuw; een nadering, die een vlucht is tegelijk. De oogen houdt zij daarbij neergeslagen, verlegen en toch verliefd. Dandy schuift haar armen verder om zich heen, een van haar handen ligt nu op zijn schouder en haar vingertoppen strijken als tastend langs het ruige goed van zijn jas. Maar Dandy heeft haar nu vlak tegen zich aangetrokken, tegen zijn borst. Zij

voelt zijn hart slaan en zij legt de hand op de plaats waar zij dat hart gehoord heeft. 'Wat heb je een luid hart,' fluistert zij, maar met een: 'Lievaling' hebben Dandy's lippen zich reeds om haar mond gesloten. Deze verwarring is zaligheid. Dandy voelt hoe haar lichaam terug wijkt en toch van verlangen trilt. Maar nog laat hij haar zich losduwen. Nog laat hij haar een kleine ruimte ter speling, opdat zij zelf zal voelen, dat zij dit eigenlijk niet gewild heeft en nu beschaamd is over haar eigen afweer.

De omarming en de zoen van Celly bederven in Dandy alles wat hij zelf was gaan gelooven. Hij ziet weer strak zijn doel voor zich en waarom hij tot dit meisje is gegaan. Zijn beter ik worstelt nog even tegen zijn wild geworden instincten, die te lang zich hebben moeten bedwingen. Dandy weet van welk belang het oogenblik is. Alleen de mannen, die geen talent voor de verovering van vrouwen hebben, wachten tot de volgende maal. Maar de volgende maal is alles anders en de vrouw niet meer zwak.

Dandy handelt snel. Als Celly haar handen om zijn hoofd heeft gelegd, omvat hij op zijn beurt haar gezicht, en het langzaam achterover buigend zoent hij haar in de keel, vlak onder de kin. Celly voelt dezen zoen tot in het intiemste van haar leven doordringen, zij sluit de oogen, zucht en opent ze weer; maar zij staart, over zijn gebogen hoofd heen weg en in het licht van haar blik is de helderheid gebroken....

De lamp beschijnt hen beiden en het wordt doodstil in de kamer. Tusschen de spleet van Celly's oogleden wellen de tranen en uit de lamp barsten lange spitse stralen. Moe en mat als een kind moe en mat wordt, wanneer het insluimert in de warmte van om zich heen geslagen armen op moeders schoot laat zij met zich doen, laat zij toe, dat Dandy haar voorzichtig begint te ontkleeden. Als zij haar huid, haar lichaam bloot voelt komen, duwt zij zijn bedreven handen terug, vlucht naar de andere kamer. En als Dandy, eindelijk ongeduldig van het wachten, de kamerdeur openrukt, ziet hij daar in een ont-

zettende, stralende blankheid, waarvoor hij schier terugdeinst, een geknielde gestalte en een stem prevelt in de overgave als in een gebed: 'God, ik smeeek U, laat er geen kind komen -.'

Is het slecht wat ik gedaan heb? Ik heb Dandy zoo lief. Is het slecht? God, zult Gij mij nu straffen, zooals Gij mijn moeder gestraft hebt? Is liefde slecht? Maar dan is alle liefde slecht, dan kan God niet Liefde heeten. Celly heeft maar een zwak verwijt tot God, die dit slecht wil noemen. Zij zelf bloeit in geluk, een geluk, waartoe Dandy alleen maar de poort heeft opengestooten. Zij kan bij haar geluk Dandy soms vergeten, is verstrooid als hij komt en haar in zijn armen neemt en met haar zijn liefde bedrijft.

Maar na iedere maal wordt wat voor hem hoogste trots en helle zegevierende voldoening is, voor haar wroeging. Haar geluk is heilig, maar dit knaagt eerder aan haar geluk dan dat het dit verhoogt. Hij moest het niet meer doen, denkt zij telkenmale weer,

dit verbreekt mijn vrede en verstoort het goede en zuivere, dat ik bij Dandy voel. Een enkelen keer probeert zij het hem verstaanbaar te maken, dan ziet zij hem aan met een droefgeestigen glimlach:

‘Dandy, geloof je aan God, geloof je aan de engelen?’

‘Aan de engelen?’ stamelt Dandy. Hij begrijpt het niet, hij merkt alleen, dat zij zich niet meer geeft als eerst, het is hem alsof zij hem met de hand wegveegt, als iets wat haar beklemmt en pijn veroorzaakt. Maar Celly doet het volmaakt onbewust, voor haar gevoel is haar liefde voor Dandy niet veranderd, zij wil hem alleen rustiger hebben.

Alleen een meisje als Celly kon niet begrijpen waarom Dandy haar weer verliet. Zij had te moeilijk, te eerlijk gegeven om te kunnen begrijpen waarom het haar als waardeloos weer werd teruggegeven. Juist zij had het niet geloofd, dat het heiligste verbond van mensen, die elkaar samen één geluk hebben gegeven, losgescheurd kon worden als was het enkel maar een tijdelijke band geweest. Dandy ging nimmer heen, maar hij bleef weg. Er was nimmer een afscheid geweest, morgen zou hij weerom zijn. Alleen, hij kwam niet. Anderen, met meer ervaring van het leven, zouden het banaal en gewoon hebben genoemd, maar Celly kon het zich niet indenken waarom hij niet weerom kwam.

Zij bleef met den hond op hem wachten.

Maar op een middag verdween ook de hond, rende opeens in de volte op straat van haar

weg, luid en verheugd blaffend verdween hij in de menigte. Tevergeefs riep zij zijn naam, liep hem na, werd half omgeworpen door een wagen, dien zij onverwacht voor de wielen kwam. Voorbijgangers beurden haar overeind toen zij nog op de knieën lag, nauwelijks beseffend wat haar was overkomen. Een agent maakte haar een standje, niemand scheen medelijden met haar te hebben, de schrik deed allen boosaardig worden. Onder tranen moest Celly het zich bekennen, dat zij nu alles verloren had.

Dandy stond na zijn morgenoefening voor zijn raam naar een klein kind te kijken, dat speelde op de binnenplaats. Met onhandige bewegingen van korte armen modderde en roerde het in de aarde van een omgevallen bloempot, veegde vijf uitgespreide vingers tegen het gezicht af en, hem bemerkend, lachte het tegen hem met een gul en argeloos kinderlachje.

Dandy - de overgang was hem zelf een raadsel - moest toen opeens denken:

‘Celly is ook klein geweest. En wat heb ik met haar gedaan?’

Hij wendde zich van het raam af.

‘Ja, waarom doe ik zulke dingen eigenlijk?’ overwoog hij. De herinnering aan Celly maakte hem sentimenteel.

Maar terug ging hij niet.

Hierna kwam er nog een brief van Celly's voogd. Hij vroeg hoe zij het maakte en hoe het kantoor haar beviel.

Zij schreef terug, maar niets over zichzelf. Alleen:

‘Wie was mijn vader?’

Het antwoord kwam, prompt.

Het luidde:

‘De dominee van je dorp.’

X**De andere verleidingsscène**

De scène, waarvan de voogd haar niets schreef, doch die hij zich duidelijk te binnen bracht voordat hij besloot haar de lang verzwegen mededeeling te doen, was deze:

Op een nacht werd de dominee verdronken uit het kanaal opgehaald. Een boerenjongen stond terecht, verdacht van moord. Hij beriep zich er op uit noodweer gehandeld te hebben. Maar indien alles waar was wat hij beweerde moest de dominee krankzinnig geworden zijn, en dit wilde niemand gelooven in dat dorp, waar de vrouwen ten slotte de hoogste autoriteit vormen bij mannen, wier geweten niet al te zuiver is wanneer het er om gaat te verheimelijken, dat er te zwaar

gebitterd, te hoog kaartgespeeld en te veel achter de meiden aangezeten wordt. Het bleef onbegrijpelijk en de jonge boer zou dus veroordeeld zijn, omdat de worsteling gezien was en omdat de vrouwen haar afgod met hand en tand thuis verdedigden, als Celly's moeder, die nog niet Celly's moeder was, maar het ging worden, toen niet had gesproken. En het was of zij sprak namens vele jonge meisjes, die niet spreken dorsten en het eigenlijk ook niet nodig hadden, omdat de natuur zich fortuinlijker had laten bedotten dan bij haar het geval was geweest.

Celly's moeder begon dan te spreken en nu kwam uit, dat de dominee het gansche vrouwelijke geslacht, dat op de onaantastbaarheid van den dominee wat betreft zijn verstand zoowel als zijn levenswandel had willen zweren, bedrogen had.

De dominee was een sadist. Dat was vreeselijk, maar dat kan een mensch niet zoozeer helpen, die eenmaal zoo geboren werd. Maar zulk een mensch kan geen dominee zijn. Op

den kansel staan en met de vaan van het goede richting wijzen aan de anderen gaat niet wanneer men met de meisjes-catechisanten onder-onsjes heeft, ze op taartjes tracteert en daarna probeert ze tot onzedelijke handelingen te verleiden. Dat deed de dominee.

De dominee was tegenover zichzelf geen huichelaar. Hij wist het, goed genoeg, dat de duivel hem bezat, dat wat hij des Zondags op den kansel van het kleine kerkje stond te preeken in woorden buiten hem om ging. Dat hij, wanneer hij de meisjes-catechisanten haar lessen overhoorde, alleen de obsessie van zijn jongelingsjaren voor zich zag; die naakte vrouw op het achterkamertje, alleen gekleed in lange zwarte kousen tot over de knieën en lange zwarte handschoenen tot over de ellebogen, met te witte, weke, te weelderig uitgezakte borsten en daarin een karmijn-rood middelpunt. Dan krampten zijn kaken samen in een verbitterde kauwbeweging en schoven, zijn geheele gezicht overheerschend, naar voren.

Met deze verschrikkelijke kaken was hij ook op het meisje toegekomen, dat Celly's moeder zou worden.

Dat meisje stond stokstijf voor hem, versmald, verlamd. Haar oogen verwijdden zich bovenmenselijk, haar haren stonden, letterlijk, rond haar hoofd uit. Zij voelde den electricischen stroom recht op zich gericht. Zij voelde hoe haar handen, zwaaiend, om zich heen bewogen, alsof zij nog een laatste poging deden aan den greep van zijn naderende hand te ontvluchten. Toen voelde zij haar vingers gevangen in de zijne. Alle beweging in haar had opgehouden. Zijn andere hand raakte licht haar voorhoofd. Er was rust in haar gekomen, een gevoel van een volslagen wegwijken, van een tijdeloosheid, die den strakken ronden blik van haar oogen ontspande en om haar lippen iets bewegen liet, als waaiend dons.

Toen zij stuursch en geslagen overeind rees, stond zij tegenover den dominee als zijn stem van het geweten. En terwijl zij langzaam het hemd langs haar heupen af trok zei zij, en

daarbij sloeg zij de oogen neer: ‘Nu moet ik u aangeven.’

De dominee liep en liep. Met gebalde vuisten snelde hij het landweggetje af, buiten de stad, het weggetje langs het kanaal. De nacht was volkomen rondom hem. In de mast van een verwijderd schip schommelde een lichtje. Hij liep en liep. Toen hoorde hij naast zich het klossen van de klompen, de scherpe lucht van de pijp. Hij hoefde niet op te zien om te weten, dat de duivel achter hem aan was gekomen en hem nu had ingehaald. Hij wist wel, dat de duivel als boer verkleed kwam met een klein glad petje scheef op zijn hoofd en zwaar smakkend aan zijn pijp. De duivel begon te praten over het weer, over den oogst en toen tikte zijn hand op zijn schouder en hij zei: ‘Beste man, maak je niet overstuur. Zij zál je niet aangeven. Hebben ze je ooit aangegeven die meisjes, die je zoo brandend hebben verlangd, dat zij uit schaamte haar gezichten bogen in haar gebedenboekjes als jij stond te spreken? Haar

tongen zouden verstijven in haar monden, want haar geweten zou het beletten.’

Maar het wonderlijke was niet dat de duivel in eigen persoon tot hem sprak, maar dat hij, de dominee opeens in het bijzijn van den duivel begon te zingen. Hij begon te zingen, triomfantelijk en luid datzelfde gezang, dat hij aan de meisjes eens had geleerd: ‘Eere zij God, eere zij God in den Hooge!’

De dominee zag den duivel zich als een speer rekken in den nacht, mager en harig als een woedende wolf. Hij was veel grooter geworden nu. Hij legde den arm om den schouder van den dominee en hield hem terug, zooals een vader zijn kind wegtrekt van het gevaar. Maar de dominee, zich omwendend, stiet opeens fel van razernij zijn armen naar hem uit. Zijn wurgende handen knelden in een nek, om een strot. Zijn vingers werden een schroef. Maar hij voelde ook hoe zijn eigen lichaam onder een druk langzaam, onweerhoudbaar achterover boog. Toen moesten zijn handen, die verbrandden als hadden zij in vuur gegrepen, loslaten. En achterover,

van de helling, stortte hij met een doffen plons in het kanaal.

Zoo kwam het, dat Celly op den kansel van het kerkje een anderen dominee zag staan dan dien haar moeder gekend had.

XI

Sneeuw

De dagen vallen als regendruppen. Als het harde, metalen klapperen van haar schrijfmachine op het papier.

Des nachts geen rust. Alleen de obsessie: Waarom hebben ze mij het geheim van mijn moeder niet eerder verteld? Mijn leven zou anders geworden zijn. Ik zou het leven zóó verafschuwd hebben om al het leelijke, al het bedrog, dat zoo iets bestaan kan.... Dat ik bestaan kan.... Een dominee.... Maar het onzinnige, het verfoeilijke is juist, dat zij bestáát, dat zij lééft, dat zij soms een gramfoonplaat kan opzetten op de gramfoon, die Jane haar bij haar heengaan heeft gelaten. Wel is waar zoekt zij die 'lachende saxofoon' juist uit, omdat de pijn van zijn kit-

telend geluid van dichtgepiept hiklachen haar verkoelt, omdat die beroerde vrolijkheid haar een steek in het hart geeft, die goed doet. Maar het luisteren naar die muziek is al leelijk en gemeen.

Toch, als zij langen tijd met die knagende onrust in zich over straat is gegaan, doelloos dolend, omdat zij niet langer op haar kamer kan zijn, en in een bar aanlandt ten slotte, ten einde raad, denkt zij als zij de anderen ziet dansen bij een muziek, die vuilwitte geluiden uitstoot: als ik eens dansjuffrouw werd?

Verlokt door den vrede, waarmee een 'professional' als verzonken luisterend naar het verhaal der dansende voeten, op een hoek van het plankier aan een tafeltje limonade slurpt, lijkt het haar opeens iets als een geborgen zijn. Er is niet veel toe noodig, alles is goed als het de verlatenheid doet vergeten, die haar nu met een hart, dat langzaam dreigt te verstikken, voortdrijft.

Maar met pijn staat zij op.

Zij heeft een heel jong tenger meisje zien

dansen, dat, niet van de plaats komend, zoo naief-blij in de armen van een jongen man van haar geluk droomt en de jonge man houdt haar met de hand in den rug, zoo licht, alsof hij, zijn hand wegnemend, haar zou kunnen laten vallen....

Zij had het misschien zelf kunnen zijn, vóórdat, vóórdat -.

Weer thuis. Zij weet zelf niet waarom zij in gedachten het bijbeltje opneemt, in gedachten de bladzijden ritselend door haar vingers laat glijden. Het kleine bijbeltje, goud op snee en met een lang rood lint tusschen de bladzijden! Met een ouderwetsche hand staat op het schutblad geschreven door tante Stephanie: Voor mijn lieve Celly. Het geschenk, toen zij 'aangenomen' was bij den vriendelijken dominee.... Een hoonende gedachte: Tante Stephanie moest haar lieve Celly nu eens zien. Een Celly, die zegt: Kan er een God bestaan, die slecht is...?

Met een verwrongen mond en nauwelijks weerhouden tranen slaat zij het bijbeltje weer dicht.

Soms begint zij in haar eenzaamheid onbeholpen, dwaze brieven te krabbelen, die zij weer verscheurt:

....‘Dandy, waarom laat je kleine Celly alleen over straat gaan? Het is waar, dat Celly te jong is om alleen over straat te lopen. Waarom ben je heengegaan? Alle kleine vogeltjes hebben een nest, waarom Celly niet? - Ik zou zoo graag mijn wang tegen de jouwe leggen en de warmte van jouw mond tegen den mijnen zoeken. Ik ben zoo eenzaam, dat ik je brieven ga schrijven om me voor te stellen, dat je ze leest, al kom je niet terug. Neen, je komt niet meer terug....’ Des nachts heeft zij dromen. Zij is bang voor dromen, maar zij kan niet altijd slapeloos blijven. Dan schrikt zij wakker, nat in haar zweet, omdat lijken onder witte lakens bewogen, verschoven en stijf verrolden.... Maar soms zijn het langere dromen, waaruit zij niet wakker kan worden, die zij tot het eind toe moet meemaken. Er is een door elkaar gaan van de geschiedenis van Frans Verburgt, die zijn ouders bij een schipbreuk

verloor, een verhaal, uit haar kleine kindertijd, met een zingende koorts in haar ooren, ziek in bed en de luide sonore stem van tante Josephine, die zoo prachtig voor kon lezen. Maar ook iets van haar eigen geschiedenis is er in. Het was een droom. Zij kan niet altijd waakzaam blijven. En zij liet zich gaan met andere wilde mannen en vrouwen worstelend in een roeiboot, die aan een katrol wordt neergelaten van het steile passagiersschip, dat als een drijvende verlichting uit hoogopvlammende vuren brandt en doorborend als een gekwetst beest gilt uit gierende sirenen... Reeds begint de volle boot naar één kant over te hellen alsof zij gaat kantelen. Het touw schiet los. Kan Frans Verburgt het touw niet meer houden? Nu giert de boot duizelingwekkend snel langs de katrol naar omlaag de schuimende diepte in. Zij hoort den geweldigen slag van het spattende water, maar er is geen water, er is alleen een zwarte afgrond, die haar snel tegemoet is gekomen, alsof de boot zelf, zwevend, stil staat. Als een holle wijkende wijde gaat het

donkere rondom haar open. Maar nog steeds giert het touw. Er komt geen einde aan....

Die pijn in haar lichaam.

Zij weet het. Het komt niet meer onverwachts. Zij is voorbereid. Het kreunen in haar heeft opgehouden. Het kan haar zelfs niet meer ontzetten, dat nu het kind gaat komen. Zij heeft gezeten, star voor zich uit oogend, met oogen, die zich van pijn verwijdden; doch nu golft de ontroering door haar heen: het is een verlossing te lijden. Zij kan soms voor den spiegel gaan staan en naar zichzelf kijken, met liefde over dat ontzinde gezicht tasten, met de hoog in de rimpels van het voorhoofd vastgevroren wenkbrauwen, als van een eeuwigdurende verbazing. Streelt zij, met haar vingers langs dat lijkwitte gezicht gaande, met zijn scherp geetsten glimlach, niet het beeld van Moeders leed?

Zóó leed Moeder voor mij.

Doch dan volgen er dagen, dat het verzet

razend in haar is, als een aan een strik gebonden vertwijfeld beest. Dan begint zij hoonend te roepen en te vragen: Zóó leed Moeder voor mij! Maar waarvoor, waartoe? Wat ben ik? Het was een volslagen nutteloos lijden. Het was een onzinnige, afschuwelijke doelloosheid, waarvoor Moeder geleden heeft. En dat heeft God geduld! En ik, ik lijd om diezelfde onzinnige, afschuwelijke doelloosheid. Maar ik, ik wil niet! Ik wil het niet dragen zoals God het Moeder te dragen heeft gegeven!

Beter is het dan, buiten te lopen. Loopen. Loopen. Door de nachtelijke straten. Is het al heel laat? Maar haar voeten, die gaan maar voort, dof, dof. De winkels dooven, de straten worden leeg. Zij komt door een straat, die verlaten, als een hard-metalen bocht ligt in het schijnsel van een booglamp. Zij moet er opeens star naar zien. Zij voelt dat zij stilstaat. De vocht heeft zich tot kristallen druppels vastgezet op de haren van haar manteltje. Zij kan niet meer voort, haar beenen verstijven, als bevroren, onder haar. De gedachte schiet nogmaals door haar omhoog: Ik wil het niet dragen, zoals God het Moeder te dragen heeft gegeven. Waarom kijkt dat gezicht, dat uit de etalage van een modewinkel in het schijnsel van de booglamp tussen een opgestelde groep wassen mannequins naar voren komt, me zoo idioot aan? Ga weg! schimpt ze. Maar de poppen staan

daar als een tartende rij zotten, met half opgeheven armen, met doelloos en dwaas verdraaide polsen, polsen los van het lichaam in een stand gedraaid. En Celly vindt het potsierlijk, zij begint opeens te lachen. Harder te lachen. Te gieren, te gillen. Het kaatst terug van de zwarte huizen, de ruimte in. Celly kan niet ophouden met lachen, het trekt als een razernij door haar kaken, haar hals, haar geheele lichaam. Als zij even bedaart begint zij opnieuw. Het is een hysterisch, onmenschelijk krijschen. En dan voelt zij hoe de straat begint te golven, hoe zij poogt dit tollen en zwaaien bij te houden. Steeds meer en meer verliezen de groote wentelingen het houvast en dan botst zij tegen hard spiegelglas op als tegen de stilte en zij zit achterover op den rand van de portiek. Voor het eerst sinds lange dagen en nachten wordt het weer stil in haar. Een weldaad is dat zachte sneeuwen, dat nu met enkele vlokken uit den hemel begint. Zij komen als hadden zij geen gewicht, als waren zij slechts op een dwaaltocht in de lucht neergedaald. De

zachte natte pluimpjes zetten zich vast op Celly's jaskraag. Naast de enkele komen er meer. De lucht is nu vol getuimel en gedwarrel als van witte veeren, eindeloos uitgeschud. Er is geen diepte meer in den hemel, in den nacht, in de straat. Hel verlicht dalen zij, wiekend als vlinders, door het schijnsel van de booglamp, verschieten en zetten zich dan vast, tegen het glas, tegen de straatsteen, tegen de zittende meisjesfiguur. Wat is het mild en rustig, dit witte, dit koele. Er stijgt in Celly een vage herinnering op, iets van liefelijke, vertrouwde dingen, van een avond voor Kerstmis als de tantes naar het kerkje gingen en zij dicht bij het hoge venster stond, waartegen de witte sneeuwvlokken zich dichter en dichter vastzetten, de hoeken van het kruishout vulden, en een eentonig, vroom zingen langzaam met de doffe dreunende echo van het orgel zich door het stijgende gewelf van de kerk verhief, waar de kaarsen brandden als aan een Kerstboom.

Als Celly meer en meer ineenzijgt, een hoop

kleeren nog, hebben zich reeds dichte witte kammen gelegd rond haar wangen en haar haren, die bespikkeld zijn als van witte confetti. En het bleeke gezicht is zacht ingebed met sneeuw en ook het ruige manteltje is ingepakt in een donzig dek, welks blankheid alleen gebroken wordt daar waar plooiën de ingangen te diep maken. Dan voelt zij zich opgetild worden: het is een zweven, zij geeft zich er aan over als aan iets bevrijdends, iets verlossends, het mededoogen van het einde. Als zij de oogen even opent staart zij in een donker gezicht met bolle bruine oogen, het wit er omheen is geel en barstig van roode adertjes. Deze oogen kijken haar aan, onbewegelijk als van een dier. Dan vragen zij iets, vragen hoe dit meisje hier komt, midden in den nacht, op straat, ingesneeuwd in het portiek van een modemagazijn.

Celly kan alleen nog prevelen: 'Vadertje, neem mij mee'.

XII

Jim

Zij wordt wakker in een kamer.

Voor een spiegel staat een breede jonge man, zwart in een wit overhemd en scheert zich. In zijn spiegel ziet hij, dat zij het hoofd langzaam uit de kussens heft en wendt het gezicht naar haar om.

Celly ziet een donker gezicht, waarin het wit der oogen fel is, waarin naakte tanden in een glimlach naar voren komen uit gezwollen blauwe lippen, omzoomd door de dunne franje van zwarte snorhaartjes. Door haar heen schiet een onbestemde beklemming, een gevoel uit haar kindertijd, dat niet te benoemen is, maar dat zich toen verbond met den boeman, den weerwolf, den duivel.

De neger ziet, dat zij bang is en lacht geluid-

loos. In dien lach, die zijn tanden geheel bloot legt, wijkt zijn voorhoofd in rimpels onder het kroezige haar. Om haar niet verder te verschrikken blijft hij bij den scheerspiegel staan, glimlachend en onbewegelijk. Celly gaat met de hand over de oogen en ziet den neger opmerkzaam aan:

‘Waar ben ik?’

‘Ik ben Jim Wilson. Ik heb je van de straat opgeraapt. Kon je daar niet laten verrekken. Zonde van zoo'n jong ding nog. Allemaal sneeuw op haar, veel sneeuw. Ze zou doodgevroren zijn als Jim niet langs gekomen was en haar had gezien en weggehaald. Ik heb je moeten dragen, klein ding. Gelukkig was het vlakbij. Nu, voel je je beter? Je hebt meer dan vierentwintig uur geslapen. Toen ik gisteravond laat uit “Olympia” terug kwam sliep je nog. Gaat het nu beter?’

Celly knikt.

‘Dank u,’ zegt ze, ‘ja, ik voel me beter.’ Maar in werkelijkheid voelt zij zich nog zoo moe en zwak, dat zij zich maar met moeite op de ellebogen gesteund overeind houdt en

het liefst haar hoofd weer op het kussen liet zakken.

‘Daar, drink eens,’ zegt de neger en komt met een glas whisky soda. Celly brengt het even aan de lippen, geeft het dan weer terug. ‘Neen, dank u,’ zegt zij.

‘Wat is er gebeurd en waar kom je vandaan?’

Celly vertelt het in enkele woorden. Het kan haar nauwelijks meer schelen wat er gebeurd is en haar onverschilligheid laat haar om haar eigen verhaal lachen. Ook Jim lacht.

‘Ik mag graag zien, dat je vroolijk bent,’ zegt hij. ‘Ik ben ook vroolijk. Ik dans. Ik ben voordanser in de negerbar van “Olympia”. Ik dans voor de blanke heeren en de blanke vrouwtjes en laat ze in de handen klappen. Ik ben naast danser ook humorist en acrobaat en een succesnummer van me is de “mechanische man”. Dan kom ik uit een hoek van de zaal, doodstil en stijf, alleen mijn beenen verplaatsen zich met langzame rukken als de verspringende veeren van een mechaniek. Dan hef ik met een ruk mijn arm

met den wandelstok, en met een anderen ruk wend ik mijn hoofd, nu eens naar rechts, dan weer naar links en zoo schuif ik het zaaltje rond, langs de tafeltjes tot terug naar waar ik vandaan kwam en ieder zegt, dat het echt was, griezelig echt, zeggen jullie blonde meisjes. Kijk, zoo.'

En Jim verstart zijn lijf tot de verspringende bewegingen van een mechaniek en het trillende scheermes gaat langs zijn wang, maar een klein eindje er van af, zooals bij een mechanieke reclamepop voor scheermessen. Celly kijkt ondanks haar moeheid geboeid toe. Dit spel bevrijdt haar opeens van die doffe beklemming, die sinds het ontwaken op haar drukte. En als de neger lachend zijn natuurlijke houding herneemt en zijn scheermes met een elegant wijduit buigenden zwaai van den arm over de wang haalt, applaudisseert zij zelfs.

'Wat ga je doen?' vraagt de ander. 'Ik jaag je niet weg. Je kunt heengaan.... je kunt ook blijven.'

Celly blijft.

Als Jim in gedachten zit speelt hij met zijn vingers. Dierlijk zijn dan zijn buigzame lange duimen: Celly heeft het meest nodig gehad den griezelen voor die lange dierlijke duimen met de platte roze nagels te overwinnen. Jim zit de laatste dagen veel in gedachten, in een broeiende doffe droomerigheid. Hij droomt en mijmert. Dan is zijn gezicht melancholiek als van een ziek dier, dat het koud heeft in een broeikas.

Dien namiddag waren er bekenden, bevriende negers, op bezoek. Zij toonden een hoffelijke delicaatheid jegens Celly, als was zij de vrouw des huizes.

De zieke melancholie drukte Jim weer. Een der aanwezigen komt op hem toe, tikt hem zacht op den gebukten schouder. Een knippen met de oogen. De ander gaat naar de piano, zet zich voor de toetsen. Jim staat op

en plaatst zich naast den pianist. Hij haalt zijn zakdoek te voorschijn en veegt zich het voorhoofd af. Hij zet de borst uit, sluit de oogen en begint met een groote donkere stem, diep en toch vol ijl geluid de song:

I'am recallin times
When I was small
In light and free jubilee days....

Er is een vreemde stilte gevallen. De pianist geeft op de piano zachtjes, met lichte syncopische stootjes, de begeleiding. De andere negers zijn opgestaan, plechtig en beschroomd zingen zij mee. Er is opeens iets van angstextase, uit oerbloed gewekt in de groote vuilwitte oogen onder de wijkende voorhoofden. Alleen de lippen bewegen, de groteske lippen der Chocolate Kiddies, vochtig van speeksel. De korte handen vouwen zich over de borst. Dan wordt het beklemmend. Het wordt een vizioen, wat hier opstijgt uit de harten der herinnering, uit de legenden der verdrukking, uit den nood der

vaderen, die allen hier in de smart en de verlossende hoop op God vereenigt. Celly's oogen zien dit:

Het sneeuwt. Over houten huisjes op de plantages sneeuwt het. Het sneeuwt uit witte wolken. Het sneeuwt over een engelenstoet van zwarte menschen, van negers, oude negers en jonge negers en kinderen. Oude negers met spierwit kroeshaar en gegroefde gezichten en open groote lippen en oude vrouwen met hoofddoeken, die met een Heils-armee-aanbidding in haar houding voorwaarts gaan onder een sneeuwval uit witte wolken. Noordwaarts gaan zij. Verder, verder trekt de stoet. Zwarte bosschen verheffen zich boven bevroren rivieren. Star en hard wordt de lucht. De adem wolkt uit nog warme monden, waarvan het speeksel op de kin reeds bevriest. De neusgaten gaan dicht van de ijspegels, die niet meer knappen bij het in- en uitademen. De nagels van de handen worden paars, worden blauw....

Dan, opeens uitbarstend, zonder merkbaren overgang, zet een matelooze vroolijkheid in.

Als een masker dat afgeworpen werd, is alle beklemming van de gezichten gevallen. De negers gesticuleeren en knikken en lachen tegen elkaar, als het Hallelujah uit de toetsen van de piano davert met fel geslagen accenten. De lijven wiebelen, trillen, draaien. Alles schudt ja, ja, aan deze mensen, die opgetogen zijn alsof zij elkaar een blijde tijding hebben te brengen: 'Good news'. Jim heeft met zingen opgehouden. Hij begint zachtjes te dansen. Hij danst meer met de knieën dan met de voeten, zijn knieën wringen, veeren, schokken, slaan. Een klein tafeltje heeft hij opgenomen en balanceert het al dansend met een der pooten op de vlakke hand, aldoor maar lachend als een overmoedig kind. Alle knieën nemen den dans over, er is iets onontkoombaar electriseerends in deze rythmisch-schokkende knieën, dat ook Celly aansteekt en dat haar doet dansen met een veerende, omhoog en omlaag schietende gratie, waarover de anderen van bewondering in de handen klappen.

Als de bezoekers zijn gegaan, komt Jim op Celly af, betast haar armen, haar lendenen, haar borst. Legt beide handen vast om haar bovenarmen en tilt haar recht van den grond. ‘Uitstekend materiaal,’ knikt hij, ‘licht als een veer. Luister, ik wil je wat voorstellen. Ik heb een blanke partner nodig voor mijn dansavonden. Een blank meisje, dat met een neger danst, dat is een attractie. Ik zal je trainen. Wij zullen een goed paar vormen, samen, en je zult een groot succes hebben. Nu?’

Celly antwoordt niet, ziet strak voor zich uit. Waarom ook niet? denkt zij. Alles is mij hetzelfde.

Maar nog zegt zij niets.

De neger ziet haar aan. ‘Denk er eens over na.’ En gaat heen.

's Avonds, als hij terugkomt vindt hij een

starre Celly aan de tafel zitten. Haar armen, gesteund op de ellebogen, in een driehoekvorm met den tafeland: de top ligt in de vingerspitsen die stijf tegen het voorhoofd drukken. In deze houding, met haar oogen binnen de donkere kap van haar vingers, zit zij onbewegelijk.

Als hij zijn vraag herhaalt heeft zij toegestemd. Maar haar vingers heeft zij niet van haar oogen genomen. De ander mag in haar oogen niet zien wat het haar gekost heeft: Jim is tenminste goed voor mij geweest.

XIII**Ontmoeting bij een fontein**

De ratten springen in het maanlicht van den grachtkant. Als ritselende kleine slangetjes glijden zij door het brakke water naar hun hol. Metaalwit zijn de spitse tanden in de opgeheven snuiten.

Verspreid, door verschillende straten, loopen op hetzelfde late uur twee mensen door de stad.

Celly is stil blijven staan op het geritsel der vluchtende ratten onder de schaduw der boomen. Zij rilt in haar mantel, alsof zij het geritsel over haar eigen lichaam voelt. Dan gaat zij verder.

Op een leeg pleintje komt Miklos aan. Er staat een fonteinbeeld. En temidden van de

verlatenheid zet hij zich op den rand van het bassin, met zijn wandelstok overeind uit zijn jaszak, zijn hooge hoed wat scheef gezakt, de kin weggedrukt in den wit zijden foulard om den nek.

Celly komt uit een andere straat. Als zij, voorbijgaand, den heer de oogen naar haar ziet opslaan herkent zij Miklos. Zijn verwezen houding doet haar stilstaan:

‘Miklos’.

Hij komt langzaam, als gehinderd, overeind, zijn mond is stuursch, zijn schouders schokken achteloos. Hel glinsteren zijn vastomlijnde lakschoenen. Celly's eigen dofheid ziet haar uit de oogen van Miklos aan.

‘Wat is er?’ vraagt zij zacht.

Miklos poogt over zichzelf te lachen. Hij maakt een grimmig gebaar met de eene hand over de vlakke palm van de andere:

‘Op de flesch. Alles verspeeld. En loop nu liever door, hinder me niet.’

‘Wat wou je dan doen?’

‘Dat is van geen belang’.

‘Waarom zit je hier?’

‘Daarom’.

Doch als hij de onzekere beweging van Celly ziet, een beweging, die in haar onzekerheid toch verraadt, dat zij door wil lopen, legt hij vast zijn hand om haar pols:

‘Veronderstel eens, dat je een man ontmoette, die je vertrouwdet. Zou je dan alles tegen hem zeggen?’

Celly ziet hun beider schaduwen dicht naast elkaar op het asfalt. Zoo snel arbeiden haar gedachten, dat zij zonder overgang besluit: ‘Neen, nooit meer’.

Celly voelt, dat Miklos nog altijd haar pols vastheeft en hoe zijn vingers trillen, hortend en snel als een motor, die aangezet wordt. Zijn koude hand is zoo verbeterd vast om haar pols als van een verkleumde, die om iederen prijs warmte wil. Het is Celly onmogelijk zich uit dien doordringenden killen greep los te maken.

Miklos blijft maar staan. Hij beweegt niet. Celly kan zijn koude hand niet langer verdragen, reeds voelt zij hoe het haar zelf koud om het hart wordt. ‘Laat me los’, smeekt zij.

‘Nee, in deze laatste afrekening moet ook een mensch wezen, die toeziet. Er moet een mensch zijn, die later kan vertellen: hier, door dit kleine gaatje aan den slaap is de kogel naar binnen gegaan. Ik kan er op zweren, ik heb het zelf gezien.’

‘Niet doen’, smeekt Celly weer. En met een laatste inspanning zich vrij makend uit zijn greep vraagt zij, nu zachter:

‘Waarom? Is dat noodig?’

‘Het was alles van een ander, ik had het weggenomen, gestolen. Het is uit de kas van mijn bureau.... Ik móést spelen. Het leven is niet te dragen zonder geld. Maar nu is alles uit.’

Miklos' schaduw op het asfalt, nu los van de hare, buigt langzaam in elkaar. Het hoofd zinkt in den arm. Miklos weent.

‘Ik wil niet sterven’, huilt hij in een luiden, jongensachtigen snik.

Sterven? denkt Celly. Ach, sterven....

Wij willen toch allemaal leven.

Miklos ook, die nu met woorden speelt met den dood.

Langzaam bedaren Miklos' snikken.

‘Ja’, zegt Celly, als een antwoord tot zichzelf, ‘het is beter, dat wij hier niet blijven. In die bar daarginds zouden wij kunnen praten’.

Maar Miklos' oogen gaan verschrikt naar waar de verlichte glasdeur van een café zijn eenzaam licht over het pleintje uitzendt.

‘Nee, ik ben bang voor mensen. Laten we hier blijven. Ik ben bang.’

Bang? denkt Celly. Bang? Ik ben ook bang, bang voor de mensen. Ik ben hier zoo laat in den nacht op straat om alleen te zijn, weg van de mensen, weg van alles....

Miklos' tranen stellen haar gerust: deze jongen zal zich niet dood schieten. Dat was alleen maar een phrase.

Zij bedenkt hoe zij met Miklos gedanst heeft, hoe hij haar dansen heeft geleerd. Hij had een gezicht, dat vertrouwen wekte, omdat het kinderlijk, jongensachtig was. Nu is hij ongelukkig. Als ik. Hij meende, dat hij geld kon stelen om gelukkig te zijn, ik meende ook dat ik mijn geluk kon stelen. Beiden worden

wij gestraft. Morgen, overmorgen misschien, komt de politie hem halen. Het is misschien beter, dat de politie iemand komt halen dan.... dan....

Zij kan het niet uitspreken.

Miklos glimlacht:

‘En jij?’

‘Ik?’ Celly wacht met een antwoord.

‘Ik ben van mijn kantoor weg. Ik ben bij Jim. Ik dans.’

En na een oogenblik:

‘Miklos, ga naar huis. Blijf hier niet. Het loopt nog wel goed voor je af, misschien helpt iemand je met dat geld, misschien Olivier.... Je bent beter dan ik, er zal voor jou wel uitkomst zijn.

Celly is nog maar een snelle schaduw, vluchtend over het plein.

XIV**Va banque**

Jeroen en Cora drukken elkaar de hand. Het is de vormelijke verzoening na den strijd. Jeroen heeft den match verloren. Hij bijt zich op de lippen. Dat snelle, bruine meisje heeft hem 'out' geslagen voor hij het zelf wist en hij liet zich nog al wat voorstaan op zijn spel. Prachtig! Hij was de kennismaking begonnen met een serie gemiste ballen, een verloren single-partij. Nu staat hij daar weer als de verliezer. Maar Cora lacht hem uit om zijn ernstig gezicht en zij heeft hem met een aardig elan het eerst de hand toegestoken. Jeroen bewondert Cora. Heeft hij haar nooit eerder gezien? Ja, Cora is het ware moderne type van het vrije en toch vrouwelijke meis-

je. Hier geen listigheid, geen sensualiteit, geen halfheid meer. Sierlijk en recht staat zij voor hem. Haar wimpers liggen evenwijdig met haar blik, haar kleine borsten punten koel onder het simpel, wit tennispak. Haar soepele bruine armen, sterker verbrand aan de buitenzijde, minder aan den naar het lichaam toegekeerden kant, versmallen zich gracieus naar den lenigen pols en naar de magere hand, waarvan de spieren spannen onder een teeder netwerk van aderen op den handrug. Die kleine hand, krachtig en met een warme handpalm, maakt hem week. Hij heeft opeens een gevoel alsof hij moe is, moe van al die omdwalingen rond zooveel meisjes. Een vrouw met een hand als die van Cora, denkt hij melancholiek. Een vrouw als Cora zou hem anders kunnen maken, flinker, mannelijker, rustiger. Maar deze vrouw geeft juist niets om een man als Jeroen. En het is hem, alsof dit besef hem verlamt, alsof hij zijn kansen zijn kracht te toonen niet kan gebruiken en zoo moet hij steeds als de verslagene tegenover haar staan. Jeroen voelt

zich somber worden. Nu komt Cora uit het tentje en brengt voor beiden een glas limonade: 'Drink eens,' zegt ze. Dan laat zij zich neervallen in een ligstoel en wijst op den anderen stoel naast zich.

Jeroen gaat zitten.

'Ken je mijn nichtje Jeannette? Die met dien neef van je, dien Jules getrouwd is? Een ellendeling....'

Jeroen trekt vaag de wenkbrauwen op:

'Niet dat ik weet.'

Cora's gezicht staat nu heel strak.

'Ken je die geschiedenis niet?'

Zij werpt hem een scherpen blik toe.

'Hij is weggegaan. Om een jong nichtje, dat bij hen aan huis kwam. Zoo'n wicht, dat aan Mensendieck doet, en tevens poppen van goed op haar sofa neerplakt en verbazend veel praatjes heeft over het proefhuwelijk. Dat is het nieuwste. De nieuwste dolheid in deze wereld. Op een dag zegt Jules tegen zijn vrouw: Ik heb me vergist, ik heb het tien jaar geprobeerd. Hij was er nooit zeker van geweest, of hij wel van haar hield. Maar nu

wist hij het: hij had een vrouw van dezen tijd nodig, een vrouw, die zich niet opsloot in een huishouden, in de zorgen voor de kinderen, een vrouw, die frisch wist te blijven om uit te gaan, te dansen, zijn behoefte aan genoegens kon meeleven en deelen. Hij was jong, hij wenschte niet oud te zijn, omdat hij een gezin had, huisvader was, “een man”, zooals zij zeide, als verwijt onder een scène, “die niet meer vrij was te doen en te laten wat hij wilde, die een *verantwoordelijkheid* had”. Toen was dat nichtje aan huis gekomen, waar niemand op lette toen het nog een onbeduidend schoolkind was, doch dat nu vreemdvulwassen was opgegroeid voor haar zeventien jaren. Oom aldoor met dat nichtje uit, dansen, in auto's rijden, naar feestjes. Jeannette had het niet kunnen verkroppen, dat er over gepraat begon te worden. Of hij zich niet schaamde zich als een kwajongen te gedragen terwijl hij zelf een dochter van bijna tien jaar had? Neen, hij schaamde zich niet, had hij gezegd. En na nog verschillende scènes was hij op een avond laat heenge-

gaan. Jeannette had hem den geheelen nacht vergeefs gewacht. Den volgenden dag kwam zij bij mij. Toen ik zag dat zij een eenzame, bevende vrouw was geworden, die met den zakdoek tusschen de tanden geluidloos schreiend om zoo'n hoon, het verhaal deed, heb ik niet meer gevraagd naar schuld, naar gelijk, heb ik haar heftig gekust in mijn verontwaardiging om jullie mannen, die prullen zijn, die notabene zich verbeelden, dat zij "hun eigen leven maken" wanneer zij als gefascineerd achter de stevige beenen van een brutale sportmeid aanlopen, terwijl dat zelfde schepsel binnen langer of korter tijd hen op hun beurt de bons zal geven zooals zij het hun vrouwen deden. En dat de boel dadelijk mis loopt beseffen ze niet eens. Een minderjarige! Kerels van niks zijn jullie!

Jeroen liet den storm over zich gaan, hij vond het bijna prettig zich in 'de mannen' persoonlijk door haar uitgescholden te voelen. Die verontwaardiging staat Cora prachtig, hoewel zij nu met een glimlach, die haar sterke tanden ontbloot, nog blanker door het

gebruinde gezicht, den indruk van haar heftigheid tracht te minderen. Vrouw, voor jou zou ik mijn rechterhand laten afslaan, denkt Jeroen pathetisch. Er gaat iets in hem om, dat nieuw voor hem is. En hij vindt voor het moment geen andere houding dan omzichtig een sigaret te gaan opsteken.

Doch dan geeft hij zich een ruk.

‘We spelen nog een set. Ik geef me niet gewonnen’, zegt hij, twee hard geworden oogen naar Cora opheffend.

Cora glimlacht. Is het spot?

‘Zooals je wilt,’ zegt zij enkel.

En soepel, veerkrachtig, haar racket als een wapen in de vuist, beweegt zij voor hem uit.

Jeroen heeft afgesproken met Harry dien middag in een restaurant te eten. Er is een zaak gekomen, een faillissement van een spaarkas. Er moet over gesproken worden. Jeroen ziet in zijn verbeelding de ballen vliegen, die hij in de tweede match met Cora opnieuw gemist heeft.

Hij is de vrouwen beu, meer dan beu.

Waarom verlangt hij ook dat zij een hart hebben, voor hem?

Wie vraagt er naar een hart, een gevoel, wien komt het ooit in de gedachte lief te hebben? Liefde geeft bovendien geen rechten. Hij wil het toch immers zelf niet, dat liefde rechten geeft? Alles moet immers een spel blijven, waarin hij tegenspeler is zonder zelfs maar een schijn van wrok? Heeft hij zelf niet vaak grof gespeeld, heeft hij niet Victoria gedupeerd en Caridad? De slagen met Co-

ra's tennisracket heeft hij verdiend.

Hij denkt meteen: dat is een stomme sentimentaliteit, dat van die slagen. Maar de symboliek bevalt hem.

Hij weet er immers alles van, van Jules, en ook dat deze door dat nichtje is verlaten. Zijn ontkenning tegen Cora was een leugen. Maar Jules is zulk een erbarmelijke figuur, dat hij er geen medeweet van wilde hebben in het krampachtig gevecht met een vrouw. Jules heeft het hem snotterend verteld: Zij liet mij zitten op dat bal masqué, nadat zij een ballonnetje aan mijn jaskraag had vastgemaakt. 'Ouwe vent' heeft ze tegen mij gezegd, omdat ik doodverkouden was en van ellende niet meer kon.

'Je móét ook niet verkouden zijn, stommerd', denkt Jeroen geërgerd.

Maar hij voelt zich zelf zoo landerig, dat hij een nieuwe flesch bestelt. Drinken. Nauwelijks luistert hij naar het doezelige praten van Harry. Wat kunnen hem op het oogenblik zaken schelen?

Nu hoort hij Harry's stem zeggen:

‘Die nieuwe typiste is niet goed. Wij hebben geen erg gelukkigen greep. Juffrouw Alten was te brutaal, het “weesje” bleef op een dag weg, niemand weet waarheen zij verdwenen is....’

‘Het gaat ons niet aan, we zijn geen kindermeid,’ meent Jeroen bruusk, nog altijd starend in de spiegelende lichten van zijn glas. Alleen Harry ziet even voor zich het bleeke ernstige gezicht van een stil meisje met bruin haar.

XV**Hallelujah**

De negers.

‘Olympia’.

Onder de lage zoldering davert het tam-tam, doorboord van de stooten der trombones. Een doffe broeiïng in het halfdonker, door een enkelen lichtcirkel van omhoog fel beschenen.

‘Charleston! Do that thing!’

De nette society is hier toeschouwer, de heeren met de monocle, de dames, die hier als ‘het blanke ras’ paradeeren, brutaal de mooie blanke armen over haar stoelleuning laten hangen of achteloos doen met een armband, een paarsnoer, een waaier.

Het nauwe plankier is bevolkt met een woe-

lende negerwereld. Als exotische planten slingeren de lijven, naakt in hun Europeesche kleeren, in en om elkaar, schuddend, bevend, trillend op een onvatbaar rythme der Afrikanen, een rythme, dat duizend andere rythmen schijnt te verwekken, vreemdverward met een gonzende dreuning als koortsig bloed. Bezweete negergezichten. Zwarte koppen, beklemmend verdiept in een gedanst ritueel van een onbekende zin en aandoening.

Neen, de Europeaan kan slechts toezien. Het blanke meisje schrikt als twee zwarte gezichten zich vlak voor haar opheffen, een weeke vleeschkleurige palm van een zwarte hand, die van binnen half schoon gewasschen schijnt, zich legt in een andere roze palm van een bruine hand en twee een paar vormen. Als het plankier een oogeblik leeg blijft, terwijl het zwarte orkest rumoerend als dieren die met muziekinstrumenten spelen, rusteloos voortlawaaait met de glijdende stooten der trombones, het gesmoorde snotteren der saxophoons, de tam-tam der kleine

trommen, danst de neger-voordanser met het verblindend witte frontje onder zijn zwarte gezicht de helverlichte kleine ruimte in het midden van het lage zaaltje rond, met zijn hielen een rythme markeerend, dat uit zijn kurketrekkerachtig wringende beenen schijnt te komen, een rythme dat alleen zijn eigen oor schijnt te hooren en waarmee hij wankelend en week voorwaarts glijdt, soepel en dierlijk balanceerend op een vaste maat. Zijn oogen gaan met een uitnoodigende vroolijkheid van den een naar den ander. Zijn zijwaarts geheven hand wijst met het gebaar van een verkeersagent:

‘Charleston! Do that thing!’

En als het nog leeg blijft, haalt hij zijn blanke partner, draagt haar als een buit bij de schouders de dansarena in. Het meisje staat stijf geschilderd als een doode, de ontzaggelijke blauwe oorbellen schuddend aan een blond gepoederd hoofd, de oogen tot nauwe spleten zwart gekoold. De neger danst met het witte lichaam, hijgt het met zijn neuriënden adem leven in, hij omvangt het met een

dansende omarming, waarin het schuil gaat onder zijn geweldig bukkende schouders. Als de dans der twee lijven van een stuitende symboliek wordt, als de beenen zich om elkaar krommen, de buiken zwalpende draaischijfbewegingen uitvoeren, vloeken de heeren met de monocle: 'Godverd.... men moest zulke vertooningen in het bijzijn van Europeesche vrouwen verbieden.' Slechts een der toeschouwers heeft de blanke noorderlinge met het uitgebleekte haar herkend. Jane laat den arm van Olivier los, die met puilende oogen zich zit te verlustigen en zijn eigen speeksel slikt. 'Dat is Celly', roept zij, hem een stomp gevend.

Maar reeds is het plankier volgestroomd met zwarten. De trombones loeien het schallende:

Sing Hallelujah!
Hallelujah
And you'll shoo the blues away....

Aangehitst door de trommen begint een St. Veitsdans te woeden in een geheelen volks-

stam van gebukte lijven, de puntige ellebogen wijd van het lichaam uitgezet, een razende beweging, een wildheid van trappende voeten en trillende beenen, van den eenen kant op den anderen overhellend als een schip overstag in een storm. Losgebrosen uit hun afzondering stortten de muzikanten van het dansorkestje er zich midden tusschen, de trombones als enorme bokalen omhoog geheven en met beide handen aan den mond gezet, ordeloos kraaiend met de sniksnotterende saxophoons en onder rinkelend en bonzend geweld van duivelsch gehaaste belletjes en klokken en trommen:

Hallelujah!

Een leege flesch rolt van een tafeltje knallend in scherven. Het is de dronken Amerikaan, die met een slaperige snelheid zijn kromme slobberige beenen al waggelend op de plaats heen en weer beweegt en met een luguber huilende stem invalt:

Hallelujah!

Als op een aanroep, die dwars door de van applaus dreunende zaal haar bereikt is Jane

overeind, en als uit een slaapwandel ontwaakt trekt zij Olivier met zich mee, de handen op zijn schouders en draait, draait, als gevangen, met verwoed trappende beenen om zich heen slaand en struikelend over de voeten van een zwaren grooten neger, die breed en opgezet als een portier, aan een tafeltje vlak vooraan zit en die, voordat het tot haar doordringt, reeds met die uiterste beleefdheid, die aan de onderdanigheid der zwarten iets prinselijks geeft, zijn excuses heeft gemaakt.

Terwijl nog dit 'Hallelujah!' als een Evoé, een feestroep van plezier, naschalt in den nacht, gaat Celly met Jim naar huis.

Door nachten als van ijs wordt dit doodmoede gaan door de verlaten straten, het dunne kleed voelt als bevroren onder den mantel. Voor afschminken heeft Celly begrip noch tijd meer. Zij is Jim's fetisch, zijn beschilderde doode. Des avonds treedt zij aan, verschrikkelijk blond en stijf wit, wit tegen het zwart van haar partner. In het knalvuur van blikken en applaus geilt hun dans. Niet eens meer de trotsche wanhoop van een verlorene voelt zij daarbij, wier hart God heeft getart. Er is alleen nog een dansvloer, waarop het lijf een schim blijft, gehanteerd door muziek, geld en plicht. En daarna verzinkt ook dat in het niets, in een bewusteloozen slaap aan Jim's zij.

Totdat op een nacht Jim, opkijkend uit een

van zijn doffe melancholieën, waarin hij nog plotseling verzinkt, breeduit met den elleboog op het tafeltje geleund en met een dierlijken bek zijn kortgebrande sigaret tusschen de lippen naar voren schuivend, de plaats tegenover zich leeg ziet.

Meteten slaat de klok.

Gebeurde dat werkelijk: dat op dit moment, duidelijk hoorbaar, de hemel openklapte en gezeten op een wolk een andere, in het rood gekleede neger naar voren schoof, die als een mechaniek driemaal achtereen zijn misthoorn blies, met een zwarte hand onbewegelijk op de knie? Daarna viel de hemel weer toe.

Jim legt zijn hand met de korte gespreide vingers voor zich op het tafelblad en buigt langzaam het hoofd.

Er is een meisje van de brug in de rivier gesprongen.

Samengeloopen mensen in den nacht stonden op de brug, verdrongen zich over de leuning, keken toe, hoe, met het glijdende schijnsel van een lamp mee, in een kleine roeiboot een politieagent wat rondreef op den stroom, wat dregde, niets vond en na een tijdje weer naar wal roeide.

De mensen gingen pratend uiteen.